

מדרגות 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ שופטים ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכל שונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתה והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד | הצדיק מתפלל ומשפיע
אף על החוטאים
מילתא חדת"א – מילתא דפליאה

יב | מי יסלול את הכביש?
ניצוץ אורה חסידו לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א | תמים תהיה
עם ה' אלוך
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובהרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

שם משמאל | על כל בעל נפש ללמד בחדש אלול מסכתות ראש השנה וימא
 סכה
מגן דוד | גם הבעלי בתים יכולים לדבק ב"ה ברוך הוא
עבודת יושבר | מה שאסור - אסור וגם מה שמותר אין למחר לעשותו ..
שפתי צדיק | הרדיפה אחרי כל רבי תקון על אי השמיעה לקול הנביאים .
אהבת שלום | נצוח במלחמת הוצר על ידי השבת
אור הגנוז לצדיקים | על האדם להשתוקק לקב"ה כיון שהוא חלק אלוק
 ממעל
מחשף הלכן | יהיה לבו פנוי מכל המחשבות בעת התפלה
ערבי נחל | עלית התפלות היא רק על ידי בית הכנסת | פגם התפלות שמתפללים
 שלא בבית הכנסת
יעלת חן | כשהדגנים מצויים בכל עיר אין צריך למיגדר מילתא להוראת
 שעה
אמרי יחזקאל | על הממנה דגנים למנות דגנים שהיה רוצה שידונו אותו ..
קול קול יעקב | אסור נטילת שחד על 'שודא דדגנא'
פרח לבנון | על ידי השנית הדין מסתלקת השכינה מישראל ואין הנשמה רוצה
 לחזור לאדם
משה אהרן | מצוה גוררת מצוה
שיירי מנחה | בזכות צדקה משלף תזקה לחיים
פח הכהן | אסור להנות מגדולי עבודה זרה
כן איש חי - דרשות | הכנעת הקלפות על ידי אמירת קריאת שמע
נתיבי חיים | שלשה עדים המעידים על האדם לעתיד לבוא
אברהם אנכי | מלך המרבה לו נשים מתמעט ממונו
ויאמר שאול | התנזרות התלמיד חכמים מעסקי העולם
שמון המאור | עשיית תשובה קדם נתינת מתנות כהנה
ידות אפרים | גלוי הרצח על ידי הליכת התולעים מגופו של הנרצח אליו .
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

דרך פקודיה | אי אפשר לבריה קטנה להבין את דרכי השם יתברך
לקוטי הלכות | מעם ישראל נדרש להתעלות ולהתדבק בהנהגת עולם הבא בו
 יהיה בטול הטבע
שפת אמת | הנסיון בזמן הזה לא לסור אחר חכמת הטבע
יסוד העבודה | הצדיקים זכו לכל מדרגותם מפני התמימות והאמונה
 הפשוטה
אמרי פנחס | ל"כ האדם עץ השדה אין פרוש כי אם על פי סוד
לקוטי תורה | ככל ששרש נשמת האדם גבוהה כן פגמו גדול - ראיה מנפילת
 פרות האילן
לקוטי מוהר"ן | למוד נשגב מאילן שעליו גדלים במשך מאה שנים ולבסוף יורה
 כמו תותח
דברי אביב | התמדת העבודה והתלהבות בכל עת | למוד מיעוד הפרות
 לתענוג
שפתי צדיק | מנין האילנות בגן עדן
מלכות שלמה | חזק מהאילן שאין רואים מייד את פרות העבודה
קדשת לוי | כפי שמלמד זכות על ישראל כך ידונוהו בשמים ויזכה בדין בראש
 השנה
לקוטי שיחות | דברי המדרש הגדול והספרי בשיבות 'ערי מקלט' לשפטים
 ושטרים'
דברי בינה | האמונה שאין הקב"ה מביא נסיון שאינו לפי כחותיו מבטל כל
 המניעות
אור לשמים | כאשר חסר לאדם דבר יתפלל שלא יהיה צער למעלה חס
 ושלוש
באר יעקב | הנרא מעברות שבידו - עברות שבין אדם לחברו
פתוחי חותם | מלחמת הוצר בתורה וקריאת שמע וזכרון יום המיתה ...
עבודת ישראל | פרשת שפטים נקראת בחדש אלול לרמז לאדם לשפט עצמו
 על מעליו ולשוב בתשובה
תפארת שמאל | על כל אדם מישראל להיות רבי על עצמו
ישועות משה | על ידי אחדות זוכים להמלכת הבורא ה

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים
 הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
 את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת שפטים

תמים תהיה עם ה' אלקיך

דרך פקודיך

רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע
אי אפשר לבריה קטנה להבין את דרכי
השם יתברך

מחייב האדם לעשות מצותיו בלי חקירה
למה עשה ה' ככה, רק להתהלך
בתם ולהשליך עליו יתברך כל מאויו ולקיים
מצותיו. הגם שהשכל דוחקו למה עשה
ה' ככה, ישוב אל לבו הלא אין מחשבתו
כמחשבותינו, ומה אנו ומה חיינו לבוא
עד תבונתו יתברך שמו.

ונאמן הוא בעל מלאכתנו אשר הוא
ודעתו וחקמתו אחד, הוא יודע
הטוב והמבחר לנו רק עשות מצותיו. ובאם
ירצה לשוטט בשכלו מה ענין המצוה
הזאת, יפל במכמרת, כי האידך אפשר לנבוא
בריה קטנה ומעוטה בדעת לבוא עד תכלית
חקמתו, והוא וחקמתו ודעתו אחד (מצות

מילה):

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זי"ע

מעם ישראל נדרש להתעלות ולהתדבק
בהנהגת עולם הבא בו יהיה בטול הטבע

זה שכתוב אצל אסור שלא לדרוש במכשפים
ומעוננים תמים תהיה עם ה' אלקיך,
עם ה' אלקיך ד"קא. ה' אלקים זה בחינת
שם מלא, בחינת עלמא דאחי, שאז יהיה
ה' אחד ושמו אחד, בחינת ה' הוא
האלקים, בחינת פלו טוב, כמו שדרשו
רנ"ל וכמובא בדברי רבנו ז"ל בכמה
מקומות.

כי אז יתבטל הטבע ויתנהג על ידי
השגחתו לבד, והשגחתו יתברך הוא
פלו טוב פלו חסד, בחינת 'עולם חסד
'בנה' (תהלים פט א), כי הטבע הוא הסתרת
השגחתו יתברך, בחינת דין, בחינת 'אלקים'
גימטריא 'הטבע' פמוכא.

כי באמת גם הטבע הוא מתנהג על ידי
השגחתו יתברך, רק שהשגחה היא
נסתרת ונעלמת בבחינת הסתרה בבחינת
דין. וכשנתגלה ההשגחה אזי הוא פלו
טוב פלו חסד, שזה בחינת חדוש העולם,
בחינת 'עולם חסד יבנה', כי אז יתנהג על
ידי השגחה לבד פנ"ל.

ואזי יתגלה כי פלו אחד, כי גם הטבע

באדם ובנדיבים, והוא הנסיון בזמן הזה
(שנת תרנ"ב בפסוק תמים תהיה):

יסוד העבודה

רבי אברהם מסלונים זי"ע

הצדיקים זכו לכל מדרגות מפני
התמימות והאמונה הפשוטה

שלום וכו' אהובי ידידי כו', והסבה
לזה, כי אפה רוצה שתהיה עבודתך
בהתלהבות נפלא ותשוקה יתרה, להיות
שאתה מתלבש בבגדי אדם הגדול – כמו
שאתה שומע ספורי הצדיקים מה שהם
מסרו כל נפשם לה' באהבה עזה, וסבור
אתה שזה זכו מפני גדל ההתבוננות
והחקירות, חס ושלום חס ושלום אינה
כן.

ולא זכו לזה אלא מפני רב תמימות,
שפיתו בדרכי אבות והאמינו אמונה
פשוטה, אשר כדאי הוא הפשטיות לבד
להאמין בהשם יתברך ובתורתו הקדושה
הנצחית, כפי שהקים השם יתברך מקדם
לאבותינו הקדושים ונביאים ונשמות מתות
כסא הכבוד אברהם יצחק ויעקב, ואליהם
היה כמה ספרי קדשים כדאיתא בזהר,
ספרא דאדם ספרא דחנן, ומן אדם הראשון
לא נפסק צדיקים עד אברהם יחיד הדור
אשר ראו זה את זה ומסרו להם כל סתרי
חכמה, סודות עליונים וכו' וכו'.

ואפלו משה רבנו כתיב ביה 'בכל ביתי
נאמן הוא' (במדבר יב ט), רוצה לומר,
אם שהוא בכל ביתי, בכל זאת מחזיק
באמונה פשוטה, והמאמין, 'סודו התחתון'
הוא הדבור עם הממשכה של מלך, הגם
שהוא אינו שומע בלב, וכל מצות עשה
מחזקת אמונת אנכי, וכל לא תעשה מחזקת
לא יהיה לך.

על פן אהובי השמר לך מבא בדמים
ומחשבות חיצוניות רעות סמי מות,
ולא תרצה בהם ובטובתם, ורבים חללים
הפילה רחמנא לאלן. כי אם באמונה
פשוטה ויראת ענש וקיום התורה ומצותיו,
ואם ירצה ה' בך יפתח לך ארבות אור,
ואם יהיה רצונו מך שתעבד אותו בתמימות
ובהסתר פנים, אז כל העצות לא די שלא
יועילוך אלא חס ושלום מי יודע.

ורבנו הקדוש הרב ר"מ זלה"ה אמר:
מוטב שאהיה שוטה כל ימי ואל
אהיה רשע שעה אחת – רצה לומר באמונת

הוא השגחה, כי ה' אחד ושמו אחד,
בחינת ה' הוא האלקים. ה' הוא בחינת
השגחה, בחינת חסד, אלקים בחינת דין,
בחינת הטבע פנ"ל. ולעתיד יתגלה כי ה'
הוא האלקים, כי פלו טוב פלו אחד, כי
גם הטבע תהיה נכללת בהשגחה, כי פלו
חד פנ"ל.

ואנחנו עם קדוש מצוים גם עכשו
לאדבקא מחשבתא בעלמא
דאחי, ולהמשיך בחינת עלמא דאחי בחינת
השגחה גם בזה העולם, כי זה עקר עבודתנו
שיהיה נכלל זה העולם בבחינת עלמא
דאחי, שיהיה פלו אחד. ועל פן אנו מצוין
שלא לדרש באותות השמים ולא במנהגים
ומעוננים, רק להאמין בה' כדי לזכות על
ידי זה לבחינת השגחה, בחינת עלמא
דאחי וכו'.

וזה בחינת 'תמים', כי זה עקר התמימות
והשלמות – שאין בו שום חסרון,
כי כל החסרונות והדינים הם בבחינת
הטבע שניקתה מבחינת דין, מבחינת
אלקים, אבל בבחינת השגחה, בחינת עלמא
דאחי אין שום חסרון ודין כלל, כי פלו
טוב פנ"ל (מעונן ומנחש ה"ב אות ב):

שפת אמת

רבי יהודה אריה ליב מגור זי"ע

הנסיון בזמן הזה לא לסור אחר חכמת
הטבע

הנהגת הטבע הוא רק לאמות, כמו
שכתוב 'אשר חלק ה' אלהיך
אתם לכל העמים תחת כל השמים' (דברים
ד ט), אבל בני ישראל שהם למעלה מתחת
השמים, הנהגה שלהם על פי התורה [וכו'],
ולכן צריכין לבקש דרך זה בלבד, ולא
לשמע אל מעוננים, ואז זוכין לתמימות
ושלמות הנ"ל.

ואנחנו היום שאין לנו נביאים, צריכין
להתחזק באמונה זו שלא לסור
אחר חכמת הטבע, ובזה נוכל לתקן מה
שחטאנו בעוד שהיה לנו נביאים ומכל
מקום עזבנו דברי הנביא ונמשכנו אחר
חכמות חיצונות.

ולכן צריכין עתה לשוב בתשובה אפלו
בחסרון הנבואה, לקיים בנו (צפניה ג
יב) 'עם עני ודל', עני בדעת, אף על פי
כן 'וחסו בשם ה''. וכתוב (תהלים קיח ח)
'טוב לחסות בה' אפלו בחשך, מלבטח

למוד מיעוד הפרות לתענוג

כמו עץ הנטיעה - שעושה פרות בלא עבודה. שהלחם הוא על ידי עבודה שבשדה שצריך לחרש ולזרע, אבל העץ, כח של עץ הטל עליו לעשות עליו פרות. כך צריך האדם לעבד את עצמו שיהיה בוער פאש לעשות מצות ומעשים טובים - אפלו כשנעור משנתו יהיה יכול לעשות מצות, שלא יהיה צריך לעשות מלחמה עם היצר הרע קדם כל מצוה ומצוה שעושה. כך צריך האדם לעבד את עצמו. וכן כמו פרות שהוא רק לתענוג, כך יבין אדם לעשות מצות ומעשים טובים רק כדי לעשות נחת רוח להשם יתברך:

שפתי צדיק

רבי פינחס מנחם מפילץ זיע"א

מנין האילנות בנו עדן

זקני מורי ורבי (החידושי הר"ם) ז"ל שאל לחותני בנו הרב אברהם מרדכי עליו השלום כמה אילנות יש בגן עדן, ולא ענה, אמר לו פשוט מסתם יש תרי"ג, נגד כל מצוה אילן מיוחד עד כאן לשונו.

אם בן בכל קיום מצוה אנו משקים אותו אילן שבגן עדן, וזהו הדרש על פסוק ונטעתם כל עץ מאכל, כי עד שלא באו לארץ היו חסרים כל מצות התלויות בארץ ולא היה אפשרות לטעם כל מיני אילנות, רק אחר שיכנסו יטעו נטיעות להשקות כל אילנות הגן עדן.

ואין לתמה איך יהיה כל כך מעט אילנות בגן עדן וחו"ל אמרו (פסחים צד.) כל עולם הזה אחד מששים בגן כו'.

יש לומר, שמיני אילנות יש תרי"ג, ובכל מין יש כמה רבוא רבבות ממין זה שמיחדים נגד מצוה מיוחדת, ועץ חיים מבין נגד התורה הקדושה שנותנת חיים למחזיקים בה, עץ הדעת טוב ורע, יש לומר על ברית מילה, כי מילה שהוא טוב בזה הוא טוב בכל וכן חס ושלום להפך.

ובאמת כל אדם נמשל לעץ, כדכתיב 'כי האדם עץ השדה', ורמ"ח איבריו ושס"ה גידיו יונקים משרש חיות כל אילנות שבגן עדן כשעושה טוב מה שביכולתו.

כל קיום מצוה ומעשה טוב הוא נטיעה

בעולם העליון

עקר הלמוד, שבכל מעשה יתבונן שיהיה בעין נטיעה שייצמח עץ פרי, בן יצמח בעולם העליון מכל מעשה טוב, עליה לנשמתו רוחו ונפשו, כפי התלהבות

למטה במרחק מהאילן יותר מן אותן הגדלים למטה - שאף כשנופלים לארץ אינן נופלין במרחק כל כך, וכמאמר רז"ל (חגיגה ה.) מאיגרא רמא לבירא צמיקתא, ועל דרך זה אמרם ז"ל לפי גדלתו היה מפלתו.

וכך הוא בענין פרות האילן - עץ החיים - שהם הנשמות. כי הנה ישראל עלו במחשבה (כ"ר א ד), ומה שהוא למעלה במדרגה, הנפילה הוא למטה יותר.

הבחנה הנ"ל בשבירת הכלים

וכמו בן הוא גם בן בענין שבירת הכלים שמעולם התהו, שמה ששרשה למעלה גבוה יותר לכן נפל למטה יותר, שלכן הצומח מחיה הפעל חי. והפעל חי את המדבר. כי בשרשן היו גבוהים יותר שלכך כשנפלו נפלו למטה יותר (פרשת בלק):

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

למוד נשגב מאילן שעליו גדלים במשך

מאה שנים ולבסוף יורה כמו תותח

ורע, שכל התנועות וההעתקות שהאדם נתק ונעתק בכל פעם איזה מעט מן גשמיותו לעבודתו יתברך כלם מתקבצים ומתחברים ומתקשרין ובאים לעזרתו בעת הצורך, דהינו כשיש חס ושלום איזה דחק ועת צרה חס ושלום וכו'.

ורע, שיש אילן שגדלים עליו עלים שכל עלה צריך לחיות גדל מאה שנים, ומסתמא באלו המאה שנים בודאי עובר עליו מה שעובר, ואחר כך בסוף המאה שנים הוא יורה בקול גדול כמו קנה שראה שקורין אורמטיע (קנה תותח), והנמשל מוכן ממילא (תנינא סימן מח).

למוד מהעץ - מחלקת מגביה את

האדם

המחלקת מגביה ומרים את האדם, כי האדם עץ השדה, והנה עץ המנח על הארץ אי אפשר לו להגביה את עצמו, כי אם על ידי שבאין עליו מים שוטפין אזי המים מרימין ונושאים את העץ, והמחלקת נקרא מים כמו שנאמר 'סבובי כמים כל היום הקיפו עלי יחד' (תהלים פח יח) (תורה קסא):

דברי אביב

רבי יעקב אריה מרדזימין זיע"א

התמדת העבודה והתלהבות בכל עת

ה' שהוא אחת וכו' וכו' וכו'. שאדם הישראלי הגם שרואה הסתר אמונה בלבד אל ידאג, כי היא משרשת מעולם בקרבו, ורק שזהו הסתר וכו'.

ואלו דברים הם כבשוננו של עולם, ואנחנו כצאן מרעיתו שעומד על המקום שרועה שלו העמידו, ואשרי הנמצא נאמן בעת הסתר רוחני ובגופני ואינו כועס, ומקבל בנחת ובתפלה ושפיכת נפשו לה מתוך אהבת אמת ותמימות כמאמר הכתוב 'תמים תהיה - לא תנסו את ה' (מכתב כח):

האדם עץ השדה

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

לכי האדם עץ השדה אין פרוש כי

אם על פי סוד

פעם אחת בסעודת שחרית אמר: אי אפשר בעת לומר תורה, כי התורה גבוהה במעלה מאד, כי הוא מעתיק. וגם אמר, כי בכל סדרה וסדרה, יש כמה תבות או פסוקים שאין להם פרוש על פי פשוטו, והוא מעתיק.

ואז היה פרשת שפטים, ואמר על פסוק 'כי האדם עץ השדה' שאין לו שום פרוש כי אם על פי הזהר, וכדומה בכל סדרה, כדי לידע שאין התורה פשוטת חס ושלום:

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

ככל ששרש נשמת האדם גבוהה כן

פגמו גדול - ראיה מנספילת פרות האילן

מה שלמעלה במדרגה, שם הפגם יותר. פרוש, שמי שנשמתו גבוהה אזי פוגם החטא בהפטלו מ'מעשה טוב' ושאינו עובר אלקים, ויותר גדול הנפילה שלו מהעון של איש ההמוני שאינו סור מרע.

דהנה כתיב 'כי האדם עץ השדה', ופרש בזהר ח"ג (רב:) שבחינת שרש נשמת האדם הוא בחינת עץ דההוא שדה אשר ברכו ה' כו', עין שם ובפרוש הרמ"ז.

והנה על דרך משל עץ עושה פרי, שיש בו פרות שלמטה סמוך לארץ, ויש בו פרות שלמעלה גבוה מעל גבוה.

והנה הפרות שלמעלה, עם שהם עליונים יותר, אף כשהם נופלים למטה על ידי שבא הרוח ועוקרתן, אזי הם נופלים

מלכות שלמה

רבי בן ציון חיים שלמה משלם וזשא מהורונקסטייפל זיע"א

חזוק מהאילו שאין רואים מיד את פרות העבודה

כמו האילן, שאינו יכול לרוץ אחר צרכיו,

אלא צריך להמתין כדי להתגדל על העונה הראויה, ואז הזמן יעשה את שלו מאליו, כמו בן האדם, פעמים אף אחר כל עבודתו צריך להמתין על הזמן הראוי, ואז יעשה מאליו, ועל בן אין לפל ברוחו על מה שאינו רואה פרות מיד בעבודתו:

פרשת שפטים

שיש בכונה לשם שמים בכל מעשה התורה ומצות, בן נתקן שם במקום האמתי, מפש נטע טוב.

שפטים ושטרים תתן לה כל שערך (טו)
(יח)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

כפי שמלמד זכות על ישראל בך ידונוהו בשמים ויזכה בדיו בראש השנה

הנה הקדוש ברוך הוא שופט את כנסת ישראל בבוא יום המשפט בגדל רחמיו וחסדיו, אף צריכים אתעורר ודלתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה. ועל ידי מה נתעורר אותו המדה של חסד.

כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדיון לכף זכות, ואז על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותו המדה, ומלמדין גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים. ואם בן האדם מעורר בעובדא שלמטה, השער העליון לפתח שער חסד להירק ברכה על כל זרע ישראל.

הרמז בלשון הפסוק

וזה שכתוב שפטים ושטרים תתן לה כל שערך, רצה לומר שאתה בעצמך תתקן ותכין המשפט של מעלה על ידי שערך, והוא השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך. וזהו וישפטו את העם משפט צדק, רצה לומר כל איש ילמד את עצמו להתנהג לשפט את העם משפט צדק, ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל, ואז האדם מעורר השער של מעלה, ועל ידי זה יוצא בדין ונפאי במשפט של מעלה, כי במדה שאדם מודד מודדין לו

(סוטה פח:)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

דברי המדרש הגדול והספרי בשיכות 'ערי מקלט' לשפטים ושטרים'

והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם (במדבר לה כט), למדנו לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ וכו', יכול אף ערי מקלט יהיו נוהגות

בחוצה לארץ, תלמוד לומר 'אלה', הדינין ינהגו בארץ ובחוצה לארץ וערי מקלט אין נוהגות אלא בארץ (מדרש הגדול מסעי לה כט, ועל דרך זה בספרי זוטא שם).

מזה שהספרי מדמה את הענין דשפטים ושטרים לערי מקלט, שפשם ששפטים ושטרים' היו גם בחוץ לארץ, קא סלקא דעתך שגם ערי מקלט היו נוהגות בחוץ לארץ – משמע, שערי מקלט שיכים לשפטים ושטרים'.

שפיטת השופטים ורדית השוטרים וכו' הגלות לערי מקלט אינם 'ענש' אלא 'זכור'

ענין השופטים, ואפלו השוטרים' שהיו רודין – לא היה כדי להעניש, אלא הכונה היתה כדי שכל ידי זה יהיה זכור. וזהו גם בן הענין דערי מקלט, גלות – גלות מכפרת' (ברכות נו:). וכפי שמבאר אדמו"ר הנזקן באגרת התשובה ש'כפרה היא לשון קנות, שמקנה כללית החטא, ועד כדי כך שנעשה 'מראה' . . . פקדם החטא'.

הטעם שהיה מקום לומר שיהיו ערי מקלט גם בחוץ לארץ

ובמילא היה מקום לומר שענין זה ישנו גם בחוץ לארץ ישראל, שהרי ארץ ישראל, שהיא 'ארץ' סתם, ענינה – כמאמר 'למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה' (בראשית רבה ה ח), ופרוש 'חוץ לארץ' הוא – חוץ מצדו זה. ואם כן – בחוץ לארץ יש להבטיח ענין זה יותר מאשר בארץ ישראל.

הטעם שהיו דוקא בארץ ישראל

ואף על פי כן, רק השופטים ושטרים' היו גם בחוץ לארץ, אבל ערי המקלט – רק בארץ ישראל.

בתשובה ישנם שני ענינים, חרטה על העבר וקבלה על להבא, ובאיה אפן היא החרטה הראויה – באשר מכאן ולהבא מקבל על עצמו להתנהג בדרך, דאם לא כן, מהי פעלת החרטה, הרי הוא 'בטובל ושרץ בידו'.

לכן היו ערי מקלט רק בארץ ישראל, כיון שאם האדם נשאר מחוץ לארץ שרצתה לעשות רצון קונה – מהי פעלת החרטה. ולכן ערי מקלט קולטות גם רוצח מחוץ לארץ, שגם עבורו מועילה הגלות, אבל הגלות עצמה צריכה להיות בארץ ישראל דוקא – ונס שמה' (במדבר לה יא).

הטעם ששפטים ושטרים' היה גם בחוץ לארץ

מה שאין בן הענין דשפטים ושטרים' – היה גם בחוץ לארץ, כיון שלגבי משפט על הזולת איתא 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו' (אבות פ"ב מ"ד).

בית דין שבארץ ישראל אינם יכולים להפיר את ההעלמות והסתרים שישנם בחוץ לארץ, אשר, על כל ענין במעשה, ואפלו בדבור ובמחשבה, צריך להיות יגיעה רבה, וישנם נסיונות רבים. בארץ ישראל – מצב דענין האלקי בה מרשית השנה ועד אחרית שנה' (דברים יא יב) – אין להם שום משג בזה. ולכן הצרכו להיות 'שפטים ושטרים' גם בחוץ לארץ, כדי לשפט את בני ישראל שבחוץ לארץ.

הפסקת ה'יחידות' כדי למצא הענין בעצמו בדקות

וכידוע הספור אודות אדמו"ר האמצעי ואודות אדמו"ר הצמח צדק, שפעם באמצע 'יחידות' הפסיק למשך זמן, ואחר כך חזר לערך 'יחידות'.

וכששאלוהו הטעם לזה, הסביר, שכאשר באים ליחידות' לבקש 'תקון', צריך למצא – בדקות דקות על כל פנים – ענין זה בעצמו, ואז אפשר לענות. וכשבאו אליו לשאל אודות ענין פחות ביותר – לא היה ביכולתו למצא בעצמו ענין זה אפלו בדקות דקות, ולכן הפסיק את היחידות'.

טעם אמירת הקדוש ברוך הוא למשה רבנו בחטא העגל 'לך רד כי שחת עמך'

וזהו גם בן הענין שאמר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו בשעת חטא העגל 'לך רד כי שחת עמך' (שמות לב ז). משה היה

והנה גם זאת אין לאדם תמיד להיות פונתו בשביל שיש צער למעלה חס ושלום ויהיה פונת בקשתו בשביל זה, לזה בקש דוד המלך עליו השלום 'ואני תפילתי לך ה' (תהלים סט יד), דהינו שפונתו בתפלתו ה', בשביל ה' שיתקן למעלה ויהיה עת רצון.

אבל דוד המלך עליו השלום התחכם בעצמו והתירא מאד שמה לפעמים לא יהיה לו בחינה זאת, ולזה בקש אף על פי כן 'ענני' – תענה אותו, 'באמת ישעך', כי באמת הגם שאין פונתו לזה אף על פי כן מה שאושע הוא 'ישעך'.

באור לשון הפסוק על פי הנ"ל

וזה פרוש הכתוב 'ושרת בשם ה' אלהיו', ש'העבדות שלך התורה והתפלה יהיה בשם ה' אלהיו, מורה על שני בחינות הנ"ל. **ככל אחיו הלויים העמדים שם לפני ה' הם הצדיקים** שעומדים תמיד בעבדות השם 'תברך בבחינה הנ"ל.

וזה פרוש הכתוב 'ויאמר ה' אלי היטיבו את אשר דברו' (דברים יח יז), אם רצונך שתפעל דבורך בשביל טובת ישראל, תראה להטיבם ולהאירם 'אלי', בשביל השם 'תברך ברוך הוא, וכנ"ל:

מי האיש הירא ורד הלכב ילד וישב לביתו (הירא מעברות שבדוד, רש"י) (כ ח)

באר יעקב

רבי יעקב ישר בער מנדבורנא זיע"א

הירא מעברות שבדוד - עברות שבין אדם לחברו

ברש"י הביא הא דאיתא במשנה (סוטה מד:): מי האיש הירא ורד הלכב, זהו המתירא מן העברות שבדוד. ויש לדעת המקובל בדיוק המשנה, שאמרה עברות 'שבדוד'.

ונראה לומר, דהנה בגמרא (שם ע"ב) איתא: שח בין תפלה לתפלה (בין תנחת תפלין של יד לתפלין של ראש, רש"י) עברה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה. ובספרים דרשו בזה, דתפלין של יד רומז למצות שבין אדם לחברו, ותפלין של ראש רומז למצות שבין אדם למקום.

ומי שעושה הפסק והבדל בין מצות שבין אדם למקום למצות שבין אדם לחברו, עברה היא בידו, כי בשם שיש להקפיד במלי דשמאי לקיים המצות שבינו לבין קונו בשלמות, כמו כן צריך להקפיד בכל הענינים שבין אדם לחברו.

שיש כמה וכמה שצריכים שנוצל מאתו העבודה, ואף על פי כן תתחזק עצמו.

ובמה תוכל להתחזק, אמר: **אשר ה' אלקיד נתן לך**, שכן הסתם אם השם יתברך נותן לך, אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו. ואם ידע השם יתברך שאי אפשר לעבד כף אותו, ודאי לא היה נותן לך המניעה הזאת. ואז, אם באמת אל תשגיח על שום דבר, ממילא יתבטלו המניעות:

ושרת בשם ה' אלקיו ככל אחיו הלויים העמדים שם לפני ה' (יח ז)

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א

כאשר חסר לאדם דבר יתפלל שלא יהיה צער למעלה חס ושלום

ושרת בשם ה' אלהיו וכו'. ויש לרדק דהוי ליה למימר 'לשם ה' אלהיו. ונראה לפרש, דאיתא בגמרא (שוח"ט צא) מפני מה הראשונים התפללו ונענו, מפני שהתפללו בשם. דהנה הבורא ברוך הוא דרכו להטיב, ומי מעבב, הקלפות שאינם רוצים בתענוג השם יתברך.

ואיתא כל התורה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא (וזה ח"ב פז), והשם יתברך שומע כל תפלות כל פה, וכשאדם מתפלל ומבקש מהשם יתברך הוא מתפלל בשמוותיו הקדושים, אף ג"מ כשאדם יודע איך לקשרם למעלה הוא ממשיך האור משמות הקדושים, והשמות הם מסגלים שמכריחים את הקלפות וממילא יבא הטוב לישראל.

כי כאשר נפלו הקלפות המונעים טוב מ ישראל אז ילך הטוב מאתו יתברך לישראל, וזהו שהראשונים התפללו בשם, שיגיעו איך לקשר כל דבר למעלה, וכאשר האדם יתפלל כן בודאי יענה אותו השם יתברך.

אבל לאו כל אדם יוכל לכונן בזה, ועל כל פנים צריך להיות נקבע בלבו אמונה חזקה שמה שנוסר לאדם למטה חס ושלום הוא רק רמז לו בערך מה שצריך לתקן למעלה.

באור הפסוק 'בכל צרתם לו צר'

וזה 'בכל צרתם לו צר' (ישעיה סג ט), כתיב באל"ף ובוא"ו, כי כאשר האדם פונתו בשביל שלא יהא צער למעלה חס ושלום, וזהו 'לו' בוא"ו, ואם האדם פונתו בשביל זה אזי יהיה תכף 'לא' בא"לף ויסיר הצער.

אז ברקיע, למעלה מעלה, 'לחם לא אכל ומים לא שתה', ובני ישראל היו למטה מטה. ולכן אמר לו הקדוש ברוך הוא 'שחת עמך', הם העם שלך – שעל ידי זה נעשה משה קשור עמם, ויהיה יכול ללמד עליהם זכות.

חלוקי מדרגות בערי המקלט וטעם הענין

אף על פי שצרי מקלט היו בארץ ישראל דוקא, מכל מקום יש בזה חלוקי מדרגות: היו ערי מקלט בעבר הירדן – ד'שכיחי רוצחים' (מכות ט:); בארץ ישראל, ש'למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה'; ואפלו לעתיד לבוא, כש'יחייב הויה אלקיד את גבלך' (דברים יט ח) – גם אז יהיו ערי מקלט.

והינו, שהענין ד'שפך דם האדם באדם' (בראשית ט ז), שעל זה הוא הענין דערי מקלט – ישנו בכל מדרגה לפי ענינה. ואפלו לעתיד, שאז תהיה העבודה, וממילא גם העדר העבודה, באפן נעלה לגמרי – גם בענין זה ישנו הענין ד'שפך דם האדם' (דקדושה) באדם (פלעל), ועל זה צריכים ערי מקלט שקולטות.

והינו לפי שבכל מדרגה ישנו הענין דהעדר והפך העבודה כפי ענינה, כלומר שלפי ערך מעלת מדרגתו הרי זה ענין של העדר העבודה, ועד שבהמדרגה ד'ובו תדבקון' (דברים יג ה) – העבודה ד'אתו תעבדו' (שם) היא ענין שצריך לעשות עליו תשובה.

חשבון הנפש בחדש אלול - כל אחד כפי אפנו

וכן הוא גם בחשבון הנפש דחדש אלול, שהוא ענין ערי מקלט – שהוא אצל כל אחד כפי אפנו. עליו לעשות חשבון הנפש על כל מחשבותיו, דבוריו ומעשיו במשך כל השנה, אם היו על פי שלחן ערוך, אם היו לפני משורת הדין, ואם היו 'לפום גמלא'; ואם לא היה כף – עליו לעשות תשובה (ח"ב עמ' 381 ואילך):

בכל שצריך אשר ה' אלקיד נתן לך (טז יח)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

האמונה שאין הקב"ה מביא נסיון שאינו לפי כחותיו מבטל כל המניעות

'שערים' הינו, המניעות, שנתנה לאדם כשרוצה לעבד השם יתברך,

אלול

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

על כל בעל נפש ללמד בחדש אלול
מסכתות ראש השנה יומא סבה

כל המצות ועניני ירחא שביעאה הכל נכלל
בלמוד של מסכתות הללו ר"ה יומא
וסבה, ועל כן כל בעל נפש מחיב לגזל
מעלתיו הספורות ולקבוע למוד מסכתות
הללו בימי אלול שהוא הכנה לירחא שביעאה,
הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו (תרע"ה):

בעלי בתים

מגן דוד

רבי דוד מטאלנא זיע"א

גם הבעלי בתים יכולים לדבק בהו"ה
ברוך הוא

ואותם הבעלי בתים שאינם יכולים ללמד,
ועוסקים במו"מ, ג"כ הם מזהירים
לקדש הד' חושים כנ"ל ולזהר שלא לדבר
דברים בטלים ושקרים וליצנות ולה"ר, רק
יראה לעסק באמונה ולתן צדקה, ועי"ז הם
גם כן יכולים לדבק בהו"ה ב"ה (עהפ"ס תמים)

תהיה):

קדשה

עבודת יששכר

רבי יששכר דב מוולבראד זיע"א

מה שאסור - אסור וגם מה שמותר אין
למהר לעשותו

ראיתי באיזה ספר מובא בשם צדיק אחד
שהשיב לאיזה חסיד - כי שאל
ממנו עצה ודרך כלל לעבודת השי"ת, והשיב
לו: זה כלל גדול, מה שאינו רשאי לעשות
אינו רשאי, ומה שמותר לעשות, לא תמהר
לעשותו (וואס מען טאהר נישט טאהר מען נישט, אין
וואס מען מעג אייל דין נישט) (עהפ"ס שופטים
ושוטרים):

רבי

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

הרדיפה אחרי כל רבי תקון על אי
השמיעה לקול הנביאים

שמעתי מפ"ק זקני ו"ל, אשר מה
שבדורותנו ישראל קדשים רצים
לאלפים אחרי כל רבי אף קטן, אמר שיוכל

מלחמה עם הוצר הרע עד שיכנע הגוף
ויכרח יצר הרע.

והתקון הוא, זכר לו יום המיתה, ובזה
יכנע הגוף ויכרח יצר הרע. וזהו
שאמר ונתנה ה' אלהיך בידך, דהינו, יכנע
הגוף וימסר בידך לעבודתו יתברך מטעם
והכית את כל זכורה לפי חרב, דהינו, יום
החרב, שהוא יום המיתה, זכר אותו, ובזה
יכנע יצר הרע ויכרח לו:

• לשונות של אור •

פרשת שפטים

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוניניץ זיע"א

פרשת שפטים נקראת בחדש אלול
לרמז לאדם לשפט עצמו על מעלליו
ולשוב בתשובה

הפרשה הזאת נקראת תמיד בחדש אלול,
אשר הוכן העת לכל איש שישוב
לבוראו ונסלח לו מחטאתו אשר חטא כל
השנה על ידי חרשת והרהורי התשובה ובכי
ומספד על עונותיו שעברו ראשו וכו':

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א

על כל אדם מישראל להיות רבי על
עצמו

כ"ק אמו"ר זצלה"ה דבר בקדשו בשם
כ"ק אדמו"ר הקדוש מווארקא
זצלה"ה זי"ע כי כל איש צריך להיות רבי
על עצמו, והסביר דברי קדשו על פי דברי
השל"ה הקדוש כי לאדם יש שבעה שערים,
שני עינים ושני אזנים ושני נקבי החטם
והפה, והוסיף עוד את אות ברית קדש.
וצריך האדם להיות רבי עליהם - להרגילם
וללמדם לבל יביטו ולבל ישמעו ולבל ידברו
ולבל ישפיעו במה שהוא נגד רצון השי"ת:

אחדות

ישועות משה

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א

על ידי אחדות זוכים להמלכת הבורא

מקרב אחיד תשים עליך מלך, אם יושבים
בצותא חדא - מיט גוטע ברידער
און איינעם - תשים עליך מלך, אז תוכל
להמליך עליך את מלך מלכי המלכים:

ואפשר דלזה רמזה המשנה באמרה
'הי'א ורף הלבב - מעברות
שבירד', דקאי בפרט על עברות שבין אדם
לחברו, שהם מכונות כנגד 'תפלין של יד'
כמבאר, ומעברות אלו ראוי לאדם לירא
ולפחד, כי כן אמרו חז"ל (יומא פה): דעברות
שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר
עד שירצה את חברו.

ומשום הכי, כל שיש בידו מעברות אלו
הנוגעים בדיני ממונות, או שצער
לחברו בעלבונות וכיוצא בזה, ילך וישב
לביתו לחשב חשבון נפשו כנגד מי חטא,
למי הוא חייב ואת מי הוא צריך לפייס
ויתקן את כל הצריך תקון (תשנ"ח):

כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת
אליה לשלום. והיה אם שלום תענה ופתחה
לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך
למס ועבדוד. ואם לא תשלים עמך ועשתה
עמך מלחמה וצרת עליה. ונתנה ה' אלהיך
בידך והכית את כל זכורה לפי חרב (י-ג)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מלחמת היצר בתורה וקריאת שמע
וזכרון יום המיתה

אפשר לרמז על פי מה דאיתא בגמרא
(ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר
הטוב על יצר הרע, אי אזיל מוטב, ואם
לא יעסק בתורה. אי אזיל מוטב, ואי לאו
יקרא קריאת שמע. אי אזיל מוטב, ואי
לאו יזכר לו יום המיתה.

וזהו שאמר כי תקרב אל עיר, הוא הגוף
שלך שנקרא 'עיר קטנה', ויצר הרע
אדוק דבוק בו ולא רצה להפרד ממנו,
ואתה נתעוררת להלחם עם יצר הרע
להרחיקו מעליך, התקון הוא וקראת אליה
לשלום, דהינו קרא קריאת שמע ועסק
בתורה. וזהו וקראת, היא קריאת שמע,
לשלום, היא התורה הנקראת 'שלום'.

והיה אם שלום תענה, דהינו, אם על ידי
התורה נכנע הגוף ונתנצח יצר הרע
והלך לו, אז והיה כל העם הנמצא בה
שהם כל אברי הגוף, יהיו לך למס ועבדוד,
דהינו כלם ילכו אחר עצתך לעבודתו
יתברך.

ואם לא תשלים עמך, דהינו אפלו אחר
שעסקת בתורה וקריאת שמע לא
נכנע הגוף ועדין יצר הרע בתקפו, אף על
פי כן לא תשוב לאחור, רק התגבר לעשות

יש בו גם כן מה שיוכל כל איש להבינו, ואמרתי בכאן מוסר על שהאנשים מזלזלים מלילך לבית הכנסת להתפלל.

ואמרתי להם, כי להיות שאמרו ז"ל (ברכות ו.) אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת, אם כן מה שמתפלל בביתו אינו עולה למעלה, ונשארו דבורים הקדושים מטלים באשפה, והאדמה של חוץ לארץ היא אדמה טמאה ומלאה קלפות, ממילא נופלים ניצוצות קדושות תוך הקלפות, כי דוקא הבית הכנסת הוא מקדש מעט, ושם השראת השכינה מעט כאמור 'ואהי להם למקדש מעט' (יחזקאל יא טו), ממילא משם יוכלו התפלות לעלות.

זכות הרבים בבית הכנסת מסייעת לקבלת התפלה

וגם ברבים שמתפללין בבית הכנסת, וזכות הרבים גדול, ואל כביר לא ימאס, מה שאין כן בשמתפללין בביתם. ומעתה צאו וראו כמה שמות הנ"ה ברוך הוא וברוך שמו הגדול מזכירין בתפלה, וכשהתפלה אינה עולה לרקיע, חס ושלום נופל כו'.

ודעו כי שמות שמזכירין, בהם יש בהם יותר קדשה משמות הכתובים בספר תורה, כי הם יותר רוחניים ויותר במעלה כמבאר למבינים.

ועתה אם יציר לכם שיחתך איזה איש השמות מהספר תורה ויטלים לאשפה או למקום כו' חס ושלום, מה המשפט אשר חרצתם לו, הלא ודאי אמרתם כי איש כזה אין ראוי להיות לו חלק לעולם הבא, עתה תבינו בעצמכם מה אתם עושים.

כל בני העיר נקראים שכני השכינה - מחמת בית הכנסת

וראו גם מה שאמרו רז"ל (ברכות ח.) מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס לתוכו להתפלל נקרא שכן רע, הענין הוא, כי בית הכנסת הוא מקדש מעט, על דרך 'השכן אתם בתוך טמאתם' (ויקרא טו טו), והשראת שכינה קצת בבית הכנסת, ממילא על ידי זה קורא הקדוש ברוך הוא לכל בני העיר שכנים, וזה נקרא שכן רע, כמו שקורא אדם על שכן אינו יהודי שדר סמוך לו, ועוד הארכתי במוסר על זה (ע"פ"ס לא תטע לך):

והגיון לבי, וכי הלב שיך בו הגיון, והלא אין הגיון אלא בפה, והלב אין בו רק מחשבה. אלא הפונה שיהיה הלב פנוי מכל מחשבה אחרת, ואינו מחשב כי אם בדברי תפלה המוציא מפיו דוקא, וכינן שעשה כן נחשב עליו כאילו לבו ממש הוא ההוגה והמוציא דברי תפלה.

וזה שאמר 'יהיו לרצון אמרי פי', ואותם 'אמרי פי' הם 'הגיון לבי' ממש, אין מערב בהם שום מחשבה אחרת כלל, ובזה אני מבטח שלא תחזור תפילתי ריקם:

המחשב מחשבות זרות בתפלתו כעובד עבודה זרה

והנה המחשב מחשבות זרות שהם של הכלי העולם בשעת התפלה ואינו נותן לבו לתפלה שמתפלל, עליו כתיב (ירמיה ב יג) 'אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארת נשברים אשר לא יכלו המים וכו'.

לא יחשב בתפלתו אפלו מחשבת מצוה

וזה שאמר כאן 'לא תטע לך אשרה', 'לך אשרה' עם כללות אותיות 'אשרה' במלוי שהם י"א גימטריא 'מחשבה זרה', דהיינו לא תחשב שום מחשבה בשעת התפלה. והמחשבה בשום אופן שתהיה לא תחשב אותה, אפלו מחשבה של תורה או של מצוה, וזהו שאמר 'כל עץ, דהיינו כל מחשבה שתהיה אפלו של מצוה השמר לך והתרחק ממנה בשעת התפלה. וזה שאמר 'אצל מזבח ה' אלהיך', היא התפלה שהיא במקום קרוב.

ועוד דקדק ואמר 'אשר תעשה לך', משום דעל ידי התפלה האדם בונה מזבח ממש למעלה, וזהו 'אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה לך', כלומר דע לך שעל ידי התפלה אתה בונה ועושה מזבח, ואם אתה פוסל אותה במחשבות זרות הרי נטעת אשרה במקום המזבח ובטלת המזבח, לכן השמר לך מן המחשבות בשעת התפלה:

ערבי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א
עלית התפלות היא רק על ידי בית הכנסת | פגם התפלות שמתפללים שלא בבית הכנסת

הנה בענין נפילת ניצוצות תוך הקלפות להבינו יש בו שכליות הרבה, אף

להיות מזה תקון גדול על מה שהכתוב צונח ששלח השי"ת השכם ושלוח ולא שמענו, לך כשיש הו"א על אחד שהוא עובד השי"ת אנו רצים אחריו (פרשת שופטים):

שבת

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

נצוח במלחמת היצר על ידי השבת

כי תקרב אל עיר להלחם עליה. פרוש תקר"ב הוא בגימטריא שב"ת, ופרושו אם תרצה להלחם מלחמת היצר ולנצח אותו, אזי הפעלה - שתהא חביב בעיניך מצות השבת, ואזי בודאי תנצח המלחמה:

תשובה

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מ'עליחוב זיע"א

על האדם להשתוקק לקב"ה כיון שהוא חלק אלוה ממש

וזהו שנאמר 'חלק כחלק', פרוש כיון שהאדם הוא חלק אלוה משכינתא קדישא, ראוי הוא תמיד להשתפך נפשו אל השכינה כמו תשוקת החלק אל הכל:

• עמוד התפלה •

מחשך הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יהיה לבו פנוי מכל המחשבות בעת התפלה

לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלקיך (טו כא). אפשר לרמוז על המחשבה בשעת התפלה שהיא פוסלת התפלה, דעקר התפלה במחשבה תלויה, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעברו בכל לבבכם', וצריך האדם לזהר עד מאד לפנות מחשבתו עד שתהיה פנויה כי אם לתפלה דוקא, דעל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים עח לו-לז) 'ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו' וכו'.

ועוד אמר דוד המלך עליו השלום (שם יט טו) 'יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך', דיש להתבונן על מה שאמר

אוצרות גאוני הדורות

שפטים ושטרים תתן לה בכל שעריך אשר ה' אלהיך נתן לה לשבטיה ושפטו את העם משפט צדק (טו יח)

יעלת חן

רבי אריה יהודה ליב תאומים זצ"ל

קשהדינים מצויים בכל עיר אין צריך למיגדר מילתא להוראת שעה

נראה לעניות דעתי דהנה יש שני מיני משפטים. א. מה שהוא על פי דת ודין, וזהו 'משפט צדק'. ולפעמים יש עוד מין משפט שהוא שלא כדת של תורה, אף למגדר מילתא כשרואין שהעם פורצים בדבר.

והנה הדור פרוץ הוא במקום שאין דינים מצויים לדון את העובר, ונתפרץ הדור עד עת מצא גודרי פרץ, אבל אם בכל עיר ועיר ובכל שבט ושבט דינים מצויים למחות בעוברי עברה, בודאי אינו בא לידי כך להיות פרצה, ואז אין צורך למשפט מגדר מילתא, רק למשפט צדק על פי דת של תורה.

וזהו שאמר הכתוב **שפטים ושטרים תתן לה בכל שעריך וכו'** לשבטיה, היינו שיהיה בכל עיר ובכל שבט, ואז ושפטו את העם משפט צדק, היינו על פי דת של תורה ולא למגדר מילתא.

אמרי יחזקאל

רבי יחזקאל הכהן זצ"ל

על הממנה דינים למנות דינים שהיה רוצה שידונו אותו

יש לדקדק, שלכאורה די היה לומר 'שפטים ושטרים תתן בכל שעריך', ומה באה ללמד תבט 'לה'. ונראה לבאר, שבאה התורה ללמד את מי שממנה את הדינים, שיחשב כאלו הוא ממנה אותם על עצמו. שהרי אלו היה צריך להיות נדון בפניהם, ודאי שהיה רוצה שידונו אותו דינים יראי שמים וממחים, שדינם יהיה דין אמת.

וזהו שאמר 'תתן לה', היינו תמנה אותם כאלו הם מתמנים 'להנאתך ולטובתך' (עי' רש"י בראשית יב, א). ודבר זה, אף נכלל במצוות 'ואזהבת לרצך פמוך' (ויקרא יט, יח), שממנה על אחרים את הדינים שהיה רוצה שידונו אותו. ועל כך סים הפסוק ואמר, שאם יעשה כן וימנה דינים יראי שמים ויממחים, ממילא יתקיים 'ושפטו את העם משפט צדק'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אמת לאמתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר (שם יב ו) 'משד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה'.

זהו שאמר צדק צדק תרדף לדון דין אמת לאמתו, שבזה גורם שהשכינה תשרה בישראל ויש לנשמה קל וחמר, ובה תחיה ותאריך ימים, מה שאין כן אם לא תדין דין אמת ואז גורם שתסתלק השכינה מישראל, וליכא קל וחמר לנשמה וצריך אפה למות, ובשביל זה צדק צדק תרדף למעו תחיה.

מטה אהרן

רבי סטאטבסקי זצ"ל

מצוה גוררת מצוה

יש לומר שרומז עם כפל ב' פעמים 'צדק', על דרך מאמרם ז"ל (אבות פ"ד מ"ב) הוי רץ למצוה קלה וכו', שמצוה גוררת מצוה וכו', ששכר מצוה מצוה. ופרשו המבארים שם, כך מנהגו של עולם העושה מצוה אחת נוח לו לעשות אחרת וכו', ועוד 'ששכר מצוה מצוה' ומן השמים מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצוה אחת שיעשה אחרת, עכ"ל.

וזה גם כן יש לומר שהוא פונת הפסוק הנ"ל, צדק, רצה לומר על ידי המצוה האחת שתעשה בשלמות, תזכה אשר צדק תרדף, רצה לומר שייסעו לה מן השמים לעשות גם כן מצוה אחרת, פי מצוה גוררת מצוה.

שירי מנחה

רבי רחמים חי חויתר הכהן זצ"ל

בזכות צדקה משלך תזכה לחיים

נראה לבאר את דברי הפסוק, בהקדים את המובא בגמ' ב"ב (א), 'אמרו עליו על בנימין הצדיק, שהיה ממנה על קפה של צדקה, פעם אחת באת אשה לפניו בשני בצרת, אמרה לו, רבי, פרנסני, אמר לה, העבודה (לשון שבועה), שאין בקפה של צדקה כלום. אמרה לו, רבי, אם אין אפה מפרנסני, הרי אשה ושבעה בניה מתים. עמד ופרנסה משלו. לימים, חלה ונטה למות. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, אפה אמרת, כל המקנים נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא,

לא תטה משפט לא תכיר פנים (טו יט)

קול קול יעקב

רבי יעקב המבורגר זצ"ל

אסור נטילת שחד על 'שודא דדינא'

ויש לדקדק בין שאמר 'לא תטה משפט' תו לא צריך לומר 'לא תכיר פנים'. ונראה לי כך, על פי מה שאמרו בגמרא דכתבות (עיי"ש פה), איתמר שני שטרות היוצאין ביום אחד, רב אמר יחלקו, ושמואל אמר שודא דדינא, ופרש רש"י 'שודא דדינא' למי שנואף דין שהוא אוהבו יותר, ותוספות מפרש במסקנת בבא בתרא (לה:) לאיזה שירצה הדין יתן ואין צריך לתן למי שהוא אוהבו יותר. ויש בזה שני דעות אי מתר לקח שחד על דין זה, יש רוצין לומר דמתר לו לקח שחד, ויש אומרים בין דקימא לן כל דין שנוטל שכר דינו בטל, לפיכך אסור לקח.

ועל פי זה נראה לפרש כך פרוש הקרא, **לא תטה משפט ולא תכיר פנים**, רצה לומר אם באו לפני הדין שני שטרות היוצאין ביום אחד לא תכיר פנים לתן למי שאוהבו יותר אלא יתן הדין למי שירצה, ואף על פי כן אני אומר לה לא תקח שחד על דין זה כאותן שאוסרין.

צדק צדק תרדף למעו תחיה (טו כ)

פרח לבנון

רבי יהודה פריץ זצ"ל

על ידי הטית הדין מסתלקת השכינה מישראל ואין הנשמה רוצה לחזור לאדם

איתא במפרשים על פסוק (ויקרא כו יא) 'ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם', שבכל לילה הנשמה עולה למעלה ושוב אינה רוצה לחזור בגוף האדם, בטענת שהיא חלק אלוה ממעל והאדם מלא עברות, ולולי שרואה שהקב"ה יש לו דירה בתחתונים כדרכיב (שם טו טז) 'השכן אתם בתוך טמאתם', ומעתה יש לו קל וחמר לנשמה.

ובסנהדרין (י), אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, כל דין שדין דין אמת לאמתו משרה שכינה בישראל, שנאמר (תהלים פב א) 'אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט', וכל דין שאינו דין

וְלִזָּה נתפסו כפן הכתוב לומר, דהרשע שלא נצח את יצר הרע שלו ועבר על מה שכתוב בתורה, אזי שלשה דברים הנ"ל הם מעידים עליו שלא נשתמש בהם כדי לנצח היצר הרע שלו, ולזה אמר על פי שנים או שלשה עדים, דהיינו אם איננו בן תורה ואין לו פי אם שני תקונים קריאת שמע ויום המיתה, אזי יומת על פי שני עדים, אבל אם יוכל ללמד ויש לו שלשה תקונים, אזי יומת על פי שלשה עדים.

וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים וְלֹא יִסּוּר לִבּוֹ וְכֹסֶף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מֵאֹד (יז י)

אברהם אנבי

רבי אברהם פאלאג'י זצ"ל

מלך המרבה לו נשים מתמעט ממונו

וְכֹסֶף וזהב לא ירבה לו מאד. הדקדוק מבאר דאמאי שנה מנשים וסוס והתחיל 'לא ירבה', והבא נקטיה לבסוף.

וּפְתָר לנו מורנו הרב דוד אמאדו ז"ל בעל ספר תהלה לדוד, על פי מה שאמרו בגמרא (סנהדרין כא): ברוקיא דקראי 'אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה' (דבא"י ב' ט כ), וכתוב (מלכים א' י כז) 'ויתן שלמה את הכסף כפאבנים', ותרץ פאן קדם שנשא את בת פרעה, פאן לאחר שנשא דעבר על 'לא ירבה לו נשים' אז היו כפאבנים, אף קדם שלא עבר על 'לא ירבה' היה הרבוי עד מאד דכלא חשיב.

והשתא קרא לא בא לאזהרה כי אם לומר דחטא מה גורם, דלא ירבה לו נשים ולא יסיר את לבבו, ואם הרבה בנדיא ראו וכו' וזהב לא ירבה לו מאד אשעור 'אין כסף נחשב למאומה' כי אם כפאבנים, והיינו כמי שארע לשלמה, והתורה ברוח הקדש נאמרה מה שעתידי להיות.

לֹא יִהְיֶה לַפְּהִינִים הַלּוּיִם כָּל שִׁבְט לְוִי חֶלֶק וְנַחֲלָה עִם יִשְׂרָאֵל אֲשֵׁי ה' וְנַחֲלָתוֹ יֵאָכְלוּ (יח א)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

התנזרות התלמידי חכמים מעסקי העולם

אפשר לרמוז זה הפסוקים דרך כלל על תלמידי חכמים העוסקים בתורה, ומלמדים לישראל דרכי ה' על ידי התורה

עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמָת הַמֵּת (יז ו)

בן איש חי - דרשות

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

הכנעת הקלפות על ידי אמירת קריאת שמע

עַל פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד (דברים יז ו). נראה לי בס"ד, קריאת שמע של שחרית וערבית היא חרב פיפיות להמית את הקלפה של כל יום ויום, שהיא דרגא דמוחא. וידוע כי פסוק 'שמע ישראל' שהוא עקר חרב הממית הקלפה, יש בו עי"ן גדולה בהתחלתו בתבת 'שמע' ודל"ת גדולה בסופו בתבת 'אחד', והם אותיות 'עד' מסוד הבינה בנודע, כי כל אותיות גדולות הם בבינה.

וְצִרִיךְ לקרות קריאת שמע מן התורה אחת בשחרית ואחת בערבית, נמצא הם שני עדים, עד דשחרית ועד דערבית. ועוד יש קריאת שמע שלישית שהוא עד שלשי, והיינו קריאת שמע דקרבנות שתקנו חז"ל בשחרית, הרי שלש עדים.

וְזֶה שאמר 'על פי שנים עדים' דשחרית וערבית, 'או שלשה עדים' בצירוף קריאת שמע דקרבנות שנעשו שלשה, 'יומת המת' הוא איש בליעל דקלפה, שהיא דרגא דמוחא דבר יום ביומו. אף 'לא יומת על פי עד אחד', שלא יספיק קריאת שמע אחת דשחרית בלבד או דערבית בלבד, כי כל הקורא בשחרית ולא קרא בערבית כאלו לא קרא קריאת שמע, וכן להפך.

(פר' שופטים)

נתיבי חיים

רבי חיים פריעד זצ"ל

שלשה עדים המעידים על האדם לעתיד לבוא

נראה לרמוז על פי מה שאמרו בגמרא (ברכות ה) ד"ש שלשה דרכים שעל ידם יכול לנצח היצר הרע, האחד על ידי שיעסק בתורה, השני על ידי שיקרא קריאת שמע, והשלישי על ידי שיזכר לו יום המיתה. והנה העצה הראשונה שיהיה רק בפי שהוא בן תורה ויכול לעסוק בתורה, אבל שני העצות האחרים שזכים אצל כל אחד ואחד, ואין מי שיכול לומר לא היה בידי לנצחו ליצר הרע.

ובנתיבין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו? מיד קרעו לו גזר דינו. תנא, הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו.

ונראה, שהטעם שהוסיפו לבנימין הצדיק שנות חיים, הוא מאחר ש'עמד ופרנסה משלו'. ומטעם זה, סנגרו עליו מלאכי השרת ואמרו לה', שאם יתמנה אדם אחר על קפת הצדקה, אולי לא יפרנס את העניים כצורך לא ימצא כסף בקפה. ולכן יש להוסיף לו חיים, כדי שאם יארע עוד פעם דבר כזה, יפרנס אותם משלו.

ומעתה יתבאר הכתוב, "צדק צדק תרדף", נדרש הכתוב על מצות הצדקה נדרש הכתוב על מצות הצדקה "צדק", וכלל הכתוב "צדק" ללמד שעל הגבאי צדקה לתת מקפת הצדקה, אף אם אין בקפה, תתן משלך, וזאת "למען תחיה", שבזכות זה תזכה לעוד שנות חיים, ובבנימין הצדיק. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצִל מִזֶּבַח ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לְךָ (טז כא)

כף הכהן

רבי אברהם הכהן יצחקי זצ"ל

אסור להנות מגדולי עבודה זרה

יש להבין, מהו שהוסיף הפסוק לומר "לך", ובי היה לומר 'לא תטע אשרה'. ונראה לבאר, בהקדים את המשנה במעילה (ג), בדיון אדם שהקדיש אילן, ולאחר מכן גדלו בו פרות. או שהקדיש שדה, ולאחר מכן גדלו שם עשבים. לדעת רבי יהודה, לא חל ההקדש על הפרות והעשבים, ואין הנהגה מהם נחשב מועל בהקדש. ולדעת רבי שמעון, כיון שהם באו מאילן ושדה של הקדש, גם הפרות והעשבים הקדש, והנהגה מהם נחשב מועל בהקדש. אמנם, גם לדעת רבי יהודה, אף שאין הנהגה מהגדולים נחשב מועל בהקדש, אבל יש בזה אסור (ע' פסחים נו: וב"ב כו:).

עוד יש להקדים, שפרוש 'לך', הינו 'להנאף', וכדרכת הגמ' ביבמות (עד) את הפסוק "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי" (במדבר יח, ח), "לך", 'שלך' תהא. להסקה תחת תבשילך. שמותר להנות מתרומה בכך שמסיק בה את התנור. ומעתה יתבאר הפסוק "לא תטע לך אשרה כל עץ", הוסיף ואמר "לך" ללמד שאסור להנות מגדולי העץ של עבודה זרה, ודינם כגדולי הקדש שאסור להנות מהם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בעוד רשע בקרבם, יוליכם ה' את פועלי און, וידמן להם וימצאו כהנים גם כן אשר כמוהם יהיו עושיהם, ונפשות חסידיו ישמר.

ואתה תבצר הדם הנקי מקרבך (כא ט)

ידות אפרים

רבי אפרים פישל פלדמן זצ"ל

גלוי הרצח על ידי הליכת התולעים
מגופו של הנרצח אליו

תבצת 'ואתה' צריך באור. ויש לומר על דרך שכתב בתוספות בשם המדרש (עיין תרגום יונתן דברים כא ח), דאחר צריפת העגלה היו יוצאים ממנה תולעים והלכו עד מקום ההורג, ואחר כך דנו אותו הבית דין.

ולזה מישב היטב, כי הכהנים עשו מה שמטל עליהם, ואמרו 'ידינו לא שפכו את הדם הזה' וכפרו רש"י ז"ל, ומעתה אמרו כלפי הקב"ה כי אין עלינו לעשות ביותר, אף ואתה אשר אין נסתר מנגד עיניך, תבצר הדם הנקי מקרבך.

ואולי מזה יצא להמדרש דרש הלז, כי בודאי היה מקום לתפלת הכהנים, והשי"ת סבב להתודע מקום הרצח על ידי התולעים. ומה שאמרו כי היה הסבה על ידי תולעים, רמזו זאת בסופי תבות 'ואתה תבצר הדם הנקי' סופי תבות רימה, כמו שאיתא בפרוש התרגום יונתן.

ונראה לי, דאיתא דלא טובה הוא לצדיק לקבל מתנה מאדם רע, וכמו שכתבתי במקום אחר בשם הרב הצדיק מראזקיל הפרוש על 'ואל תצריכנו לידי מתנת פשר נדס', לכן מבטיח התורה אותם שכל אותם שיתנו המתנות לכהן ישחטו בהקמה בתשובה שלמה, ויהיו זוכים את 'הזבח' הזה הוא היצר הרע, ויהיו זוכים אותו מקדם, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין מג): כל הזבח יצרו ומתודה עליו כו', כן יהיו עושים כל השוחטי בהמה, אפלו הפשוטי עם יהיו מתודים כעל הקרבן בתשובה שלמה, וזכה יהיו זוכים את הזבח, והיצר הרע נקרא 'זבח' כי הוא השוחט דעלמא [וכו'].

וזהו פרוש הפתוב כאן וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם, מפל העם יהיה להם משפט הזה, לכן נאמר לשון 'העם' ולא בני ישראל להורות שאפלו הפשוטי עם לא יעלימו מהם המתנות, אף יתנו לכהנים ברצון טוב.

אך אם כן אליה וקוץ בה, כי לא טובה הוא להם לקבל מאיש רע, לכן אמר **מאת זבחי הזבח**, שהפשוטי עם יעשו תשובה בעת שחישטין ויזבחו 'הזבח' דעלמא, וכל אותם שיעשו תשובה וישחטו השור והשה בכונה רצויה כמו קרבן, המה יתנו גם כן המתנות לכהן ברצון טוב, ולא ינוח שבת הרשע על גורל הצדיקים, אף ימצא מין את מינו. ואם ידמן שישחטו

ומוסר. וזהו לא יהיה לכהנים, הם תלמידי חכמים גדולי ישראל, כמו 'וכני דוד כהנים' (שמואל ב' ח יח), הלויים שגלויים לה' על ידי התורה, שבת שתופסים שבת המוסר בפייהם כדי ללמד לישראל שיהיו גלויים לה'. חלק בפנה, רמז שלא יתעברו עם ההמון באכילות ושתיות של רשות, אחח ונחלה בארץ, בעסקי הארץ, יותר מן השעור, כדי שלא יתבטלו מדברי תורה, שעל ידם מתקיים העולם.

ושכרם הוא עד לעולם הבא, וזהו אשי ה' ונחלתו, שהיא העולם הבא, שם יאכלון שכרם במשולם, כמו שנגמר (משלי ח כא) 'ואצרתיהם אמלא'. 'אשי' ראשי תבות אוכלים יש, כלומר שכר י"ש עולמות. וצריכים ההמון להחזיק בידם, וזהו יהיה משפט הכהנים מאת העם.

וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתנו לכהן הזרע והלחיים והמקבה (יח א)

שימן המאור

רבי מנחם מנדל אפרים פישל טרייבר זצ"ל
עשית תשובה קדם נתינת מתנות כהנה
להבין לשון היתר 'זבחי הזבח', והיה לו לכתב 'מאת הזבח'. וגם אם יכתב סתם 'וזה יהיה משפט הכהנים אם שור אם שה ונתנו לכהן' כו' גם כן הרי סגי.

מעשי צדיקים

דן תמיד, יסר עצמך על שלא קימת אפלו מצוה אחת כראוי, כי הלא אם היינו עושים ולו מצוה אחת כתקונה, היינו מכריעים את העולם כלו לכף זכות והיה משיח צדקנו בא. מכיון שהוא עדין לא בא, סימן שעדין לא עשינו ולו מצוה אחת כתקונה.

ב. 'ושפטו את העם משפט צדק', תדון את חברך לזכות, אפלו אם אתה רואה בעל עברה גדול, תדינהו לכף זכות, תחשב בנפשך שאם היה מחונן בדעת כשלק פשיטא שהיה טוב ממך. (פי ידיק)

ושפטו את העם משפט צדק (טז יח)

אחד מראשי הישיבות נכנס לבית רבי משה פיינשטיין זצ"ל כדי לדון עמו בענין מסים, והוא שוחח עמו כשהרב שוכב במטתו מפאת מחלה, בתוך הדברים

אחר נתן לו מעות לפיסו, ולוהו לדרכו.

כאשר חזר מללוחותו פתח ואמר, "כך יאה מצדכם מחתן, שהחלותם לדעת טיבו של מחבר זה רק כשהתחיל לדבר, ברגע שאותו מחבר נגע בכפות דלת מנעול ביתו בדרך אלי, כבר ידעתי בברור איזה ברנש הולך ומגיע אלינו.

אולם אם חפצים לנהג כמוכם מחתן, בהכרח לעשות לעצמו קישון ולהתגורר בו תחת כפת הרקיע, שם אין רואים מה מתרחש בעולם, אף מאחר ואנו חיים וקיימים עלי אדמות, אנו מקרחים לראות ולשמע, ולהחריש.

ישנם שני כללים שעל אדם מישראל להזהר תמיד, א. 'שפטים ושטרים תתן לה בכל שעריך', בכל שערים ושעורים דילך, על עצמך תן שופטים ושטרים, את עצמך הוי

שפטים ושטרים תתן לה בכל שעריך אשר ה' אלוקיך נתן לה ושפטו את העם משפט צדק (טז יח)

בעת שהתארח הרה"ק רבי יצחק מראזקיל זיע"א בהיכלו של הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א וסעד על שלחנו, נכנס בשעת עריכת השלחן יהודי שספר כי הוא חבר ספר חדש, והגיע לבקש מאת הרבי מאפטא הסכמה על ספרו.

הרבי מאפטא כבדו לשבת על שלחנו, אף כאשר החל הרבי מאפטא לומר דברי תורה, נענה המחבר בעזות ואמר, "אף בספרי נאמר כך", קנא רבי יצחק מראזקיל לכבוד הרבי מאפטא, גער בו, וגלה בברים את מעשיו הגלויים.

מיד פנה הרב מאפטא אל האיש ובקשו שלא יצטער על שהעליבוהו כשהוא מתנצל ואומר, "המחתן שלי הוא קפדן", ומיד לקח מיד המחבר את החבור וכתב לו הסכמה,

מליצ'ענסק זיע"א, והוא בקש מרבו שיתן לו רשות לנסע אליי.

משארה את גדל חשקו נתן לו רבי מענדל רשות לנסע, אולם רק אחר שהתנה עמו שלא יתעכב בליצ'ענסק ויחזור מהר. כאשר בא האוהב ישראל לפני רבי אלימלך, אמר לו הנעם אלימלך, כתוב 'שום תשים עליך מלך', ויחז"ל דרשו (כתובות יז). שתהיה אימתו עליך.

לכאורה קשה מה רצו חז"ל ללמדנו בכך, ועוד, היתכן שיצוה השי"ת לקבל עליו מורא של בשר ודם, אכן הענין הוא דהמלך הינו הצדיק, מאן מלכי רבנן אמרו חז"ל (גיטין סב.), ולצדיק בודאי יש מורא ופחד מהשם יתברך, זה שאמרו שתהיה אימתו עליך, שתלמד ממנו כיצד לירא מהשם יתברך.

אחרי כן חזר מיד הרב מאפטא לביתו כאשר פקדו רבו רבי מענדל, וכעבר ימים ספורים, התחיל לבער בקרבו חשק עז לנסע בשנית אל הרבי ר' אלימלך, אך הוא התירא מרבו עד שבא אביו בחלום לרבו שלא יעכב אותו מלנסע, אז נסע הרב מאפטא בשנית אל רבי אלימלך, ונעשה תלמידו המובהק. (אמונת אמת - טטפנטט)

רק לא ירבה לו סוסים (יז טז)

במכרז ענק שנערך ברוסיה עבור בנית ספינות מלחמה עבור צבא הצאר, זכה יהודי שהיה קבולן גשיר וישר דרך, אך הערלים שקבלו ממנו את משכרתם בעין יפה, השחיתו בידועו במהלך הבניה מחמת שנאת ישראל שפעפעה בקרבם.

לאחר שתמה המלאכה הוסיפו אותם עובדים חטא על פשע, והלשינו על היהודי שהוא אשם בכל החסרונות והעוונות שנעשו בספינות במהלך הבניה. שר הצבא הגיע לראות מקרוב את אמתות הדברים, והגיש תלונה חמורה לבית המשפט נגד היהודי שבמעשיו סכן את חילי רוסיה.

היהודי מהר לנסע אל הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א בעל התניא, וספר שהוא נמצא בצרה גדולה, כי עבור חטא זה של קלקול באגנית מלחמה עלולים חלילה להשפט אפלו לענש מות.

יעץ לו הרבי לנסע אל יריד הסוסים הגדול ביותר, ושם לרכש בממון רב את הסוסים הכי מבחרים ומרשימים, אחר ימשיך לעיר שבה בונים את המרכבות המבחרות

ולבני ביתו ואף לתלמידיו, כדגמה חיה למאמר חכמים (אבות א ו) 'והוי דן את כל האדם לכף זכות'. (לוחות ושבירי לוחות)

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלסיך בו (יז טז)

כאשר בקר הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א בגרמניה, נכנס יהודי מתושבי המקום בליל שבת בעת עריכת שלחנו הטהור, ולראשונה בחייו ראה חסידים עומדים סביב רבי היושב בראש השלחן, ועל השלחן בקבוקי יין ופרוסות חלה.

הכל היה זר בעיניו וסקרנותו גברה, עד שנגש לאחד החסידים ובקש שייסביר לו מהו רבי ומה זה טיש, החסיד נסה להסביר לו, אך הדברים לא נקלטו בלבו והוא פנה לאדם אחר שייסביר לו פשר הדברים.

אט אט התקהלה סביבו קבוצת אנשים, כשכל אחד מנסה את כחו לשבר את אזני האורח ולבאר לו מה זה רבי, בשלב מסים הבחין הרבי בהתקהלות ובדבורים, ובקש להבין את פשר ההמלה.

כשאמר לו בקש לקרא לפניו את אותו יהודי, והוא פנה אליו ואמר, "אני אסביר לך, לכאורה אתה יודע שיש רב של בית כנסת, רב כזה הוא בעל הבית של בית הכנסת ותפקידו להיות האחראי על כל עניני נהול בית הכנסת.

מעליו יש את רב הקהלה הממנה על כל עניני הקהלה, ומעליו יש את הרב הראשי של העיר, שהוא בעל הבית האחראי על כל הרבנים מתחתיו, אתה יודע מה זה רבי, רבי זה מי שהוא בעל הבית על עצמו".

זה אשר נאמר בפסוק 'שום תשים עליך מלך', אדם צריך להיות מלך ובעל הבית על עצמו, על כוחותיו על מדותיו ועל הנהגותיו, כמו שאמרו חז"ל (ברי"ד יז י) 'צדיקים לבם ברשותם'. (לב ישראל)

שום תשים עליך מלך (יז טז) ברש"י, שתהיה אימתו עליך.

ספר הרה"ק רבי מנחם נחום משטפנטט זיע"א כי בראשית דרכו של הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א בחסידות, הוא היה תלמיד של רב בשם רבי מענדל, פעם אחת הבער לבבו בחשק גדול לנסע לליצ'ענסק אל הרה"ק רבי אלימלך

ספר רבי משה לפי תמו לאורח את סבת מחלתו.

נאלצתי לומר משהו שגרם עגמת נפש ליהודי, אמר בכאב, המבקר תמה באיזו פגיעה נוראה מדבר, עד כדי שרבי משה הצטער כל כך בעטיה עד שנפל למשכב, והוא הסביר לו.

בשמישו כבורר פסק לטובת צד מסים, אך הצד המפסיד לא קבל את הפסק והמשיך להגן בעקשנות על עמדתו, לבסוף נאלץ רבי משה להעיר למפסיד, "חייב אתה להבין שבעת שיש לאדם נגיעה אישית, קשה לו לראות את הדברים לאמתם בלי נגיעה", לאחר מכן חשש רבי משה שאותו אדם נפגע מהערתו זו, עד כדי שמרב צער על שנקשל נפל למשכב. (דרכי משה)

צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלסיך נתן לך (טז כ)

שערי ביתו של החסיד והעסקן המפלא רבי יחיאל מניס זיטניצקי ז"ל שבצעירותו התגורר בבלאשקי הסמוכה לקאליש שבפולין, היו פתוחים בכל עת בפני כל האורחים והנצרכים, ועניים ומסכנים היו בני ביתו בכל עת ובכל זמן.

פעם צבר רבי מניס בדי עמל סכום כסף וצברו בשני שקיקים, לשעה קלה הניח את שתי השקיות על מדף בביתו, אבל בגשתו לטל את הממון, גלה לתדהמתו כי רק שקית אחת נותרה, הוא הפך את הבית מלעיל ומלרע ולא מצא דבר.

בבית הסתובבו באותה שעה שני עניים והיה מתקבל מאד על הדעת שאחד מהם שלח ידו במעל, לכן לא שאל רבי מניס את בני הבית על דבר הכסף כי הוא חשש שמא יחשדו בשני העניים, ויבואו חלילה לידי חשד בכשרים.

אנשי הבית שראוהו מחפש בקדחתנות הקשו ותמהו לפשר החפושים היסודיים, אך הוא בכר את השתיקה ולא השיב מאומה, שמא יפל חס ושלום חשד על מאן דהו מבני ישראל.

חדשים חלפו והצורר לא נמצא והענין כלו נשתכח מן הלב, בפרס הפסח בעצומן של ההכנות לקראת החג, נשמע קול בנו הקטן מציץ, "אבא תראה, משהו מנח מתחת לארון", היה זה השקיק שנחגלגל שמה ונעלם. את הספור הזה ספר לבניו

והיה בקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם, ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרובים היום למלחמה (ב-ג)

ברשי"י, אפלו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם.

בימי מלחמת העולם הראשונה כתב **רבי צבי פריד** **אב"ד לונדון** זצ"ל, ראיתי בעתון שיצא בלונדון ביום י"ט תמוז תרע"ו, העתקה מעתון הונגרי של מכתב מאחד מחילי הונגריה הנמצא בשדה הקרב, והוא כתב לבני משפחתו כדברים הללו.

נא לחלות פני חיים השכן היהודי שלנו, לפתור מה פרוש המלים 'שמע ישראל', כי בשעה שפדורי משחית עפים על ראשינו, ואנשי הצבא נופלים כשבלים אחרי הקצירה, אז יתחילו אנשי הצבא היהודים לצעק 'שמע ישראל', והם נצולים ממנות לחיים בשעה שחבריהם שאינם יהודים נהרגים.

מיד כשיפתור השכן חיים מה פרושם של תבות אלו, תשלחו לי במכתב, וכשאבוא בפעם הבאה בסכנת מות, זה יציל את חיי, ע"כ. ובזה יש לפרש את הנאמר בתפלה 'שומר ישראל שמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל'. (כרם הציבי)

כי ימצא חלל באדמה אשר ה' אלקיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי ההוא (כא א)

בתקופת מלחמת העולם הראשונה, בה נהרגו בעונותינו הרבים הרבה מאחינו בני ישראל, דרש הרה"ק **רבי משה יהודה ליב מחלם** זיע"א בדברים היוצאים מן הלב כדי להתרים את לב הצבור, למען אלפי הפליטים שהסתובבו אז מעיר לעיר בעירם ובחסר כל.

בדבריו אמר, "מצאנו בסוף פרשת שפטים שהכתוב מדבר מענייני מלחמה ואומר, 'כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך' וגו', ובאמצע הפרשיות של מלחמה הפסיק הכתוב ופתח בפרשת עגלה ערופה, שאם נמצא חלל ולא נודע מי ההוא, צריכים זקני העיר לצאת למקום ולומר 'ידינו לא שפכו את הדם הזה', והם צריכים כפרה על הרצח שארע בתחומם.

לכאורה תמוה, מדוע הפסיק הכתוב באמצע הפרשיות של מלחמה בענין עגלה ערופה שאין לה שיכות לפרשת מלחמה, אלא ללמד חשיבותה של נפש אחת מישראל, שאפלו בזמן כזה שמלחמה שוררת בעולם ואנשים לאין ספר נהרגים לרב בלי הרף, עדיו חשובה עד מאד כל נפש ונפש מישראל". (ילקוט מאורי אור)

המלך ש'לא ירבה לו סוסים', מכאן ראיה שאפלו למלך ישראל יש תאונה מיוחדת לסוסים. (רשימות דברים)

ונתן לכהן הזרע והלחיים והסבה (יה ג)
בעת שהתמנה **הרב מאיר לייבוש** זצ"ל, **המלבי"ם**, לכהן כרבה הראשי של בוקרשט שבדומיניה שהיתה עיר גדולה ובה רבים שהתרחקו מהתורה ומקיום מצוותיה, עמד ודרש, התורה צוהה לתת לכהן את הזרע הלחיים והסבה, והלא הרב בימינו הוא במקום הכהן.

על כן מבקש אני מכם שלוש מתנות אלו, 'הזרע', שכלכם תקפידו על הנחת תפלין, 'והלחיים', שתשמרו מגלוח הזקן, 'והסבה', שתזהרו בכשרות המאכלים. (ויאמר אברהם)

תמים תהיה עם ה' אלקיך (יה יג)
ברשי"י, התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקר אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו.

ספר הרה"ק **רבי חי יצחק טווערסקי מרחמסטריווקא ארצות הברית** זיע"א, את אשר שמע מפי חותנו הרה"ק **רבי יעקב יוסף מסקוויצא** זיע"א. לאחר נשואי אחד מצאצאי הרה"ק **רבי דוד מזלאטיפאלי** זיע"א, נכנס המתן אל הרבי ושאל בדאגה, "רבי מחתן, מה דעתו על העתיד, מהיכן יהיה פרנסה לבנים שלנו שזה עתה נשאו".

השיב לו רבי דוד, ידוע שדרכו של רש"י הקדוש בפרושו לקצר תמיד בלשונו ככל היותר ולא לכתב ולו מלה אחת מיתרת, רק במקום אחד מוצאים אנו בדברי רש"י שהלך בדרך אחרת והאריך הרבה שלא כדרכו.

בפרושו על הפסוק 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', מאריך רש"י בלשונו הקדוש וכותב, 'התהלך עמו בתמימות' וכו', ואחר חוזר וכותב, 'אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות', ועוד מסיים בהבטחה, 'אז תהיה עמו ולחלקו'.

על כרחק רצה רש"י הקדוש להורות לנו שבמדה זו של תמימות ובטחון בה' ולא לחקר אחר העתידות, יש להתהלך בכל עת בתכלית השלמות ללא כל שאלות או ספקות. (ילקוט מאורי אור)

ביותר וירכש את המבחרת ביותר, ואז יסע עם הסוסים והמרובה לעיר הבירה פטרבורג. **בהגיעו** לעיר הבירה, יטיל ברחוב הלוח ושוב כנגד ארמון המלך מספר ימים, עד שהצאר בעצמו יבחין בסוסים המבחרים וישלח את משרתו לרכש את הסוסים והמרובה, אז יסרב ויסביר לשליח כי אינו מוכן למכר בעד כל הון בעולם את הסוסים הנדירים והמרובה.

אחר מסע שכנועים יבין השליח שאינו יכול לשוב לאדונו ריקם, ויאליץ להודות שהוא מענין לקנות עבור כבוד הצאר, מיד תרד מהמרובה ותכריז, "אם זה לכבוד המלך, אני נותן לו במתנה גמורה".

היהודי עשה ככל אשר יעץ לו הרבי, קנה סוסים אבירים ומרובה כבודה, נסע לפטרבורג וטיל הלוח ושוב לפני ארמון המלוכה, עד שהפיר הצאר באיש המטיל ברחוב עם סוסים מיוחדים והם ישרו בעיניו, והוא השתוקק לקנותם.

שלח מיד את אחד ממשרתיו לדבר עם בעל הסוסים שימכר אותם, אף היהודי התעקש ואמר שאינו חפץ למכר אותם בכל ממון שבעולם, עד שבעל כרחו הודה השליח כי הצאר חפץ מאד לרכש את הסוסים הנדירים.

מיד ירד היהודי מהמרובה והודיע לשליח, "כדי למלא את רצון הצאר זכות היא לי לתן לו במתנה גמורה", ועזב ביד השליח את הסוסים והמרובה. הצאר שנפשו חשקה בסוסים, ראה מבעד החלון את כל אשר נעשה, ושלח שליח לשאל לשמו שם משפחתו ושם עירו.

כשבא השליח אל הצאר והוא ראה כי בפתק כתוב שם יהודי, התבטא מיד "זהו פרצוף של יהודי, גם את הצאר בעצמו הצליח לשחד", בראות שם היהודי וכנוי משפחתו הוא נזכר שנקגד הקבלן העשיר עומד משפט חמור בדבר בנית הספינות, ולבו המשתד אמר לו שרק עלילת שוא טפלו על היהודי.

מיד הודיע לשופטים שלא ישפטו את היהודי עד שהוא בעצמו יבוא לבדק עם מי האמת, עם הפועלים או היהודי הקבלן, נסע לבקר בספינות ומצא שהחסרונות מחמת הפועלים והיהודי הקבלן אינו אשם במאומה, ובטל את האשמה מעליו.

מששב היהודי בשמחה להודות על העצה ונס ההצלה, אמר בעל התניא שהוא למד את העצה שנתן מפרשת שפטים, אם התורה הקדושה הזהירה את

פרשת שופטים

מי יסלול את הכביש?

כששני נכבדי הקהילה היהודית בעיר גלינה קנו את השטחים הסמוכים זה לזה כדי להקים עליהם את בתי מגוריהם, הם לא העלו על דעתם כי שכנות זו תביא בעקבותיה מריבה קטנונית עד מאוד שתגדל לאש ענקית של כעס ומחלוקת שתקיף את העיר כולה. השניים, בעת ובעונה אחת, נמנו וגמרו כי הבתים שבהם גרו עד כה, יחד עם משפחותיהם ברוכות הילדים, כבר אינם גדולים דיים עבורם ואינם מספיקים לכל צרכיהם, וכי מהראוי להעתיק את מגוריהם לבתים גדולים יותר בהם יוכלו להנות מדירה נאה המרחיבה דעתו של אדם.

כשיצאו השניים לבדוק מקומות מתאימים להקים בהם את בתיהם, נודע להם כי אחד מתושבי הכפר, גוי עשיר, מבקש למכור את חלקות הקרקע שיש לו בעיר. הגוי מבקש לעזוב את העיר גלינה ולעבור לעיר רחוקה בארץ אחרת, ולכן הוא מציע למכירה כמה וכמה שטחים בגלינה שהיו בבעלותו. באו השניים למקום, בדקו וראו כי אכן מדובר בשטחים ראויים ונאים למגורים, כיווני אויר מעולים, ועוד שאר מיני מעלות טובות המצויים בביתו של אדם, והחליטו לרכוש את השטחים כדי להקים עליהם את דירות הקבע שלהם.

כך הייתה תחילת דרכם של שני נכבדים אלו שהפכו לשכנים. כל אחד שגר קבלן נמרץ שיבנה עבורו את הבית, בצורה האדריכלית בה חשק, ולא חלף זמן רב עד ששני הבתים התנוססו לתפארה, זה מול זה. הנכבדים הללו, שהפרטה הייתה מצויה בכיסם, לא חסכו כלום על שיכלול הבתים והידורם בכל טוב. הרצפה חופתה בעץ יקר, ועל התקרה נתלו נברשות מפוארות. נגרים מומחים הביאו איתם שולחנות וכסאות, מיטות וארונות לרוב.

הכל נעשה על הצד היותר טוב. חוץ מדבר אחד שהעיב על מנוחתם של השניים: כביש הגישה שהבדיל בין הבתים לא היה סלול, והחל ויכוח עז בין הצדדים מי הוא זה שעליו מוטלת החובה לסלול את הכביש. ההגיון הפשוט היה שמאחר והכביש משרת את שניהם גם יחד, הרי ששניהם ישלמו שווה בשווה את ההוצאות. זה ייתן מחצית וזה ייתן מחצית, והכל יבוא על מקומו בשלום. אך לא כך היה. משום מה, כל אחד מהם התעקש

שדווקא השני הוא זה שצריך לשאת בכל ההוצאות, וכי הוא עצמו פטור לחלוטין מלשלם על כך. הסיבות לא היו ברורות לחלוטין, והם התבססו על אמירות מעורפלות שכל אחד טען שהשני התחייב לעשות זאת, או שבגלל השני, בזמן בניית ביתו, נהרסה התשתית, והיות שהוא המזיק לכן עליו לתקן זאת, ועוד טענות כיוצא בזה.

אילו היה מדובר בשני אביונים, בוודאי שהוויכוח המשונה הזה היה מסתיים במהירות, והשניים היו מגיעים לידי פשרה מקובלת. אולם כיון שמדובר היה בשני אנשים נכבדים עד מאוד, ברי אוריינן וברי אבהן, כאלו שהחשיבו עצמם שתורה וגדולה מתאחדים על שולחנם, הרי שהוויכוח רק התעצם מיום ליום. זו לא הייתה בעיה של כסף, שלא היה חסר לשניהם, אלא בעיה של כבוד וגדולה, ואיש מבין השניים לא הסכים להיות זה המבוש שיפסיד בוויכוח וישלם את הכסף.

תחילה היה הויכוח בין שני אנשים אלו לבדם, בהמשך הצטרפו לכך גם נשותיהם ובני ביתם שהפכו זאת למריבה קולנית, ולאחר מכן זה כבר הפך למחלוקת קהילתית ברחבי העיר גלינה. העיר גלינה כמעט נחצתה לשני מחנות. כל אחד מבני העיר כבר הייתה לו דעה מוצקה בנושא, מדוע דווקא פלוני הוא שחייב לשלם על סלילת הכביש, והנושא הפך להיות הנידון המרכזי בוויכוחים הסוערים שנערכו בקולי קולות בחצר בית הכנסת, מדי יום ביומו, בשעה שבין מנחה לערבית.

זמן מה לפני פרוץ מריבה זו עלה הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, לימים רבה של לובלין וראש הישיבה בה, על כסא הרבנות בעיר גלינה. זו הייתה העיר הראשונה בה כיהן רבי מאיר שפירא כרב, והיה בכך חידוש עצום. זאת בשל כך שרבי מאיר שפירא היה חתן אצל יהודי אמיד מאוד, רבי יעקב דוד ברייטמן, מהעיר טרנופול, ששמו של "העילוי משאץ", כך היה מכונה, הגיע לאזנו והוא בחר בו כחתן לבתו המוכשרת, וחותנו זה התנגד עד מאוד לכך שחתנו יתחיל לכהן כרב.

רבי יעקב דוד פנה לחתנו ואמר לו: הלוא דרך העולם הוא שרב טרוד במשך רוב שעות היום בעסקי העיר ובצרכי הציבור, ונמצא בטל הוא מלימוד התורה כמעט לגמרי. הא תינח לאדם שאין לו פרנסה וזקוק הוא להכנסה מכסא הרבנות, אולם אתה הרי סמוך על שולחני, כל צרכיך

מסופקים לך על הצד היותר טוב בהרחבה ובסבר פנים יפות. וכי לא טוב לך לשבת בביתנו ולהקדיש את כל זמנך לעסק התורה.

רבי מאיר שפירא בהכירו את אהבת התורה של חותנו הנכבד וביודעו כי דבריו נאמרים מתוך לב דואג ורצון עז לתמוך בו, נענה לבקשה באופן חלקי ואמר: אכן אשתדל להימנע מנקיטת כל צעד ופעילות לקבלת רבנות עיר, אני מצד עצמי לא אעשה כל 'איתערותא דלתתא', אולם אם תגיע אלי בקשה מאחת הקהילות לבוא ולעלות על כסא הרבנות בעירם, ב'איתערותא דלעילא' מצידם, הרי שאהיה רשאי להחליט בנידון כרצוני.

הסכים רבי יעקב דוד ברייטמן להצעת הפשרה של חתנו, וזאת בגלל סיבה מיוחדת שבשלה ידע שלכאורה לעולם לא יוכל חתנו לקבל הצעה שכזאת: המציאות הרווחת באותם שנים ברבים מקהילות ישראל הייתה, שבכל מקום בו התפנה כסא רבנות, כל הרבנים שביקשו להתעטר בנזר הרבנות היו צריכים להגיש את מועמדותם לתפקיד, את תעודות הסמיכה שלהם והמלצות מרבנים ידועי שם, בצירוף סכום הכסף שהם מוכנים לתת לקהילה עבור תפקיד זה.

מכיוון שהביקוש לקבלת הרבנות היה גדול מההיצע, בד בבד, גם מצב הקופה הציבורית של הקהילות היהודיות היה כמעט תמיד בכי רע והקומץ לא השביע את הארי, הגיעו פרנסי הערים למסקנה פשוטה: על הרב שמבקש לכהן ברבנות לעזור לעיר ולהביא יחד עימו סכום כסף גדול שסייע לקהילה לשלם את חובותיה, וגם יהיה בו כדי לשלם את משכורת הרב לשנים הקרובות.

כיון שכך, נוצר מצב שכל המוסיף היה זה משובח, וסיכוייו של רב לקבל את הרבנות היה תלוי גם ובעיקר בסכום הכסף שאותו הציע. ברור הדבר שסיכוייו של רב להתקבל ללא מתת כסף היו קלושים מאוד, אלא שגם אצל אלו שכבר הציעו כסף, אלו שהציעו סכומים גדולים יותר גם היו בעלי סיכוי גבוה יותר.

כל זה במקרה שמדובר היה ברב מהשורה. במקרה כזה בו ידעו פרנסי הקהילות כי הרב הוא בעל יכולת, אם בשל הונו האישי ואם בשל היותו בן או חתן אצל יהודי עשיר, הרי שהסכום אותו היה נדרש להביא היה גבוה שבעתיים. במקרים שכאלו היו מודיעים לרב מראש כי רצונם

בוודאי יכריע בה על הצד היותר טוב. שני היריבים הסכימו להצעה ובאו לפני הרב בבקשה כי יסיים את המריבה ביניהם. עד מהרה הבין רבי מאיר שפירא כי אין כאן ויכוח ממוני כי אם עניין של יוקרה גרידא. לשני הצדדים יש די כסף כדי לשלם את סלילת הכביש, אלא שאיש מהם לא מוכן לוותר על כבודו ולהיות המפסיד שנאלץ לשלם.

פנה הרב ושאל אותם: התוכלו לומר לי את עלות סלילת הרחוב. השניים ידעו את התשובה מיד. המשיך רבי מאיר שפירא ואמר: אבקש מכל אחד מכם שייתן לי את הסכום הזה. שני היריבים לא הנידו עפעף, שלפו את הארנק והניחו בפני הרב את מלוא הסכום. הרב לקח את הכסף ונתן אותו לידי גזבר הקהילה.

ואל השניים פונה הוא: האם למדתם משניות אי פעם. משהנהנו בראשם, אמר רבי מאיר שפירא: הואילו נא לעיין במשנה בפרק הראשון של מסכת שקלים, שם נאמר כי ביום ט"ו באדר בית דין מתקנים את הדרכים. הוי אומר, אמר הרב בחיור, שהיום בדיוק זה היום בו אנו יודעים שלא עליכם מוטלת חובת סלילת הכביש, אלא דווקא עלי, כמייצגו של בית הדין. כעת פנה הרב לגזבר הקהילה ואמר: לך ושכור פועלים והם יתקנו את הכביש...

פסק דין מעניין זה בו הרב לא הכריע כאחד הצדדים, ואף לא עשה פשרה ביניהם, אלא טען שדווקא הוא זה שחייב לשלם את ההוצאות, גרם להתפעלות רבה אצל בני גלינה שנוכחו לראות את חכמתו ושיקול דעתו של הרב החדש שהצליח לפתור את המריבה הגדולה בצורה כה מחוכמת לשביעות רצון כולם.

על הפסוק (דברים טז יח): **שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לִשְׁבִּטֶיךָ וְשִׁפְטוֹ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק**, פירש הרה"ק בעל 'דגל מחנה אפרים': יש לומר הרמז בזה על פי מה דאיתא בש"ס (שבת י) 'כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית', והוא שרמזו 'ושפטו את', היינו, דיינים במשפט ששופטים נעשים שותפים להקב"ה במעשה בראשית שנברא בעשרים ושנים אותיות מא' עד תי"ו, ולכן 'ושפטו' הוא מספר 'את', כי כיון שהגיעו למדרגת 'ושפטו' אז נעשו שותפים שמייעים במעשה בראשית מא' עד תי"ו, והוא שאמר הפסוק. אבל אין זה כי אם משפט צדק, היינו על דין אמת וצדק שדנין, אז נעשו שותפים וכו' כמאמרם ז"ל (שם) הדין דין אמת וכו'.

מקופת הקהילה, וכי הוא עצמו מבקש לוותר על משכורתו למשך שנתיים עד שהקהילה תמצא מקור לתשלום משכורתו.

בני גלינה כמעט ולא האמינו למשמע אוזניהם. רב שמתנהג בצורה כה אצילית, והדבר הראשון שהוא מבקש זה לדאוג לאלו שחשקו בתפקידו, ואף מסכים לוותר בעבורם על המשכורת שלו. הם ידעו היטב כי הרב מלבד מעלותיו הייחודיות הוא גם "שונא בצע" להפליא.

כשחזר רבי מאיר שפירא לעירו טרנופול כדי להיפרד מחותנו וממשפחתו לפני שהוא עולה על כסא הרבנות, לא עיכב בעדו חותנו. רבי יעקב דוד ברייטמן ידע היטב שחתנו עמד בהסכם אותו כרתו ביניהם, ולכן הסכים עם החלטת חתנו לעבור לגלינה ולכהן שם כרב.

עם זאת, חמותו, אשתו של רבי יעקב דוד ברייטמן, לא הסכימה לכך ולא השלימה עם מינויו של חתנה לרב. משראתה כי בדיבורים גרידא לא תצליח לשנות את דעתו, פתחה את הכספת והוציאה משם סכום אדיר של עשרים אלף מטבעות. כשהיא אומרת לו: סכום זה יינתן לך במתנה ובלבד שתקבל על עצמך לשקוד על התורה במנוחת הנפש, בלי לקבל את עול הרבנות שתטרידך יומם ולילה.

שמע רבי מאיר שפירא את דבריה והשיבה ברגש רב: גלוי וידוע לפני אבינו שבשמים שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא מבקש אני לקבל את עטרת הרבנות. יודע אני בוודאות כי 'חלוקא דרבנן' זה הוא התריס הרוחני בפני סערות הזמן. רק כך אוכל לפעול ולהפעיל למען כבוד שמים ולהגדיל תורה ולהאדירה. האמינו לי, שאין קסם לכסף בעיני, ולא הייתי סבור לקבל עלי משרת רב אילולי לא הייתי מרגיש בי שנאת בצע.

סופו של דבר שהוחלט להעביר את ההכרעה בנידון אל הרה"ק רבי ישראל מטשורקוב זיע"א, והרבי, בהכירו את רוחו של רבי מאיר ואת כוחותיו הסגוליים הנדירים פסק שעליו לקבל את משרה זו, והוא בגיל עשרים וארבע שנים בלבד.

היה זה ביום שושן פורים, יום ט"ו אדר, תקופה קצרה לאחר שרבי מאיר שפירא עלה על כסא הרבנות. הרוחות התלהטו סביב סוגיית סלילת הכביש, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ותהום כל העיר. נענה אחד מיושבי בית המדרש ואמר בטוב טעם: הלוא זה עתה התמנה רב חדש לעירנו. מלבד גדולתו בתורה הוא גם חכם מופלג, ועוד יותר מכך שונא בצע. סמוך אני ובטוח שאם נקריב את השאלה לפני הרב, הוא

הוא שיביא יחד עימו סכום מופרז כאוות נפשם, ואם לא - אין לו כל סיכוי.

כיון שכך היה רבי יעקב דוד ברייטמן בטוח כי לעולם לא יקבל חתנו הצעה של רבנות, בלי שיהיה מצורף לזה דרישה לתשלום סכום מפולפל ומופרז, בשל חותנו העשיר הגדול, סכום שאותו כמובן הוא יימנע מלתת לו, וכך לעולם לא יוכל לעלות על כסא הרבנות.

לא חלף זמן רב ונודע כי העיר גלינה, עיר ואם בישראל, המצויה במחוז למברג, החליטה להתנהל בצורה שונה לחלוטין מהמקובל בשאר הערים. היה זה אחר פטירת רבם הגאון רבי יצחק אליעזר גרינברג, שהיה נכדו של הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, ובחודש שבט של שנת תרע"א פרסם ועד העיר גלינה מודעה גדולה בעיתונות החרדית שהם מחפשים רב לעירם.

אלא שבתוך מודעה זו הופיעה גם אזהרה שרבים השתוממו לקרוא אותה: כל רב שינסה להשפיע באמצעים כספיים, אם הוא בעצמו ואם על ידי שליחיו, כדי לקבל את הרבנות בעירנו, בכל אופן שרק יהיה, הרי שזו בלבד תהיה סיבה החלטית לפסול אותו מכהונת הרבנות. הרבנות תינתן אך ורק על בסיס גדולה בתורה ובמעשים טובים, התאמה לתפקיד וכיוצא בזה, ובשום אופן לא על ידי כסף.

הודעה רשמית זו הכתה גלים ברחבי העולם היהודי. לראשונה נמסרת הבהרה שלא זו בלבד שאין הרב זקוק להציע כסף עבור תפקידו, אלא שאם הוא יציע - הרי שזה עצמו יימנע בעדו מלקבל את התפקיד. רבנים שונים הציעו את עצמם למועמדות רבנות העיר, אולם אחד היה רבי מאיר שפירא שפרנסי העיר שלחו אליו מצידם, ללא שהוא השתדל בכך כלום, הזמנה שיבוא לעירם ויסכים להטלת אדרת הרבנות על שכמו.

נעתר רבי מאיר שפירא להזמנה והגיע לגלינה בתחילת חודש אייר של אותה שנה. בשבת נשא רבי מאיר דברים בפני כל בני הקהילה שהתאספו בבית הכנסת לשמעו, והם הוקסמו מיכולתו הרטורית ומאישיותו המיוחדת. רבי מאיר שפירא היה פה מפיק מרגליות והוצק חן בשפתותיו, ודרשתו זו שבתה את כל לבבות בני העיר.

כבר עם צאת השבת הוכן כתב רבנות מפואר, כל בני העיר חתמו עליו, ובהתרגשות רבה הוא הוגש לרבי מאיר שפירא. להפתעתם הגדולה הודיע רבי מאיר שפירא כי הוא מבקש למנות שני רבנים שהיו גם הם מועמדים לתפקיד הרבנות, שיכהנו בעיר כדיינים לצידו, כאשר משכורתם תשולם

מילין יקדין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חזרתא

חזרתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

לימוד התורה מביא יראת שמים באדם

כי בתורה יקנה האדם קדושה ויהיה הקדש, ולזה אמר (שמות כח לה) 'ונשמע קולו בבואו אל הקדש', רצה לומר נשמע קול תורתו למעלה בבואו למטה אל 'הקדש' הם אותיות שקודם אותיות 'תורה', ולכן אנחנו מברכים תחלה ברכה ראשונה 'אשר קדשנו במצותיו וציונו על דברי תורה', כי באמת אנחנו מתקדשים ונהיה קודש על ידי דברי תורה.

וכן נצרך לתקן מתחילה את המידות שבו בבחינת קניני תורה, כי מידות האדם הן הבסיס לכל מעלה טובה שתשרה באדם, שכן המידות שוכנות בנפש היסודית שבאדם, אשר היא כבסיס להשראת הנפש האלוקית שבו, וכפי תיקון הנפש היסודית ומידותיה כך ביכולת הנפש האלוקית לשרות בקרבה, נמצא שתיקון מידות נפש האדם הוא תנאי הכרחי להשראת הקדושה באדם [ומטעם זה לא התפרש ענין המידות הטובות בתורה, כי תיקון המידות הינו תנאי והקדמה למצוות התורה, ורק אחר תיקון המידות זוכים לקיום המצוות כראוי ובשלמות, ולהשרות את הנפש האלוקית בקרבנו (שערי קדושה ח"א פ"ב)].

כשאדם מכין עצמו ועושה כל שבאפשרותו להיות כלי מוכן לקבל קדושת התורה, ממילא לא יהיה לימודו כלימוד חכמה בעלמא, רק תהיה כוונתו שהתורה תאיר עיניו ותלמד אותו להיטיב דרכיו ולחזור למוטב, ועל דרך שאמרו בזוהר (ויקרא כג) אוריתא מודעת ליה חוביה, שהתורה מודיעה ללומד את עוונותיו ומעוררת אותו להיטיב דרכיו בתשובה. ועל זה אמרה תורה וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה', שיהיה לימודו כדי להתעלות ביראת ה'.

[וקרא בו כל ימי חייו, בשעה שהוא לומד וקורא בתורה יהיו כל ימי חייו עומדים נגד עיניו לראות מה שעשה שלא כהוגן, כאשר כח התורה להורות לו תוכחת מוסר, כמו שכתוב בזוהר הקדוש ומודעת ליה חוביה, 'למען ילמד ליראה' כו', שיהיה כח הלימוד להביאו לידי יראת שמים יותר אחר הלימוד מאשר היה מקודם (תפארת שלמה שופטים ד"ה וקרא)].

וכשחוזר בתשובה, מוציא אותו הכח שנותן בתוך הקליפה ומכניסו בקדושה (ספר הליקוטים להאריז"ל תהלים ס"י מח), והרמז לכך הוא שקודם אותיות 'תורה' באות אותיות 'קדשה', לרמז לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה כלי מוכן למעלת התורה.

[ובאופן אחר כתב בבן יהוידע (ב"מ פה: ד"ה שלא ברכו): דהלומד תורה לשמה קונה קדושה לעצמו על ידי דברי התורה שלומד, דכתיב (ירמיה ב ג) 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתו', כלומר יהיו קודש על ידי 'ראשית תבואתו' היא התורה הקדושה, ואמרת בס"ד רמז נכון כי קודם אותיות תורה יש אותיות 'הקדש', לרמז

והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וגו' (י"ז ט).

ידוע הוא כי קדושת התורה אינה חלה באדם קודם שיכין עצמו כראוי להיות כלי מוכן להארת התורה בנפשו, כדוגמת האש שאינה נאחזת יפה בשמן ופתילה להיות ראוי לקדושת התורה [כי כל המעשים טובים שהאדם עושה בעודו רשע, או התורה שלומד, אין צריך לומר שאינו נותן כח בקדושה, אלא אדרבה מוסיף כח בקליפה, ועליו נאמר 'ולרשע אמר אלהים וכו' מה לך לספר חוקי', כלומר שאתה מכניס דברי קדושה בתוך הקליפה, ובזה מוסיף על חטאתו פשע וגדול עונו מנשוא.

מילתא דפליאה

הצדיק מתפלל ומשפיע אף על החוטאים

כי תצא למלחמה על איבך וגו'. והיה פקרבכם אל המלחמה ונגש הפה ודבר אל העם. ויאמר אלהם שמע ישראל וגו' אל תיראו וגו'. כי ה' אלקיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם (ד-א, ט). ויספו השטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא וירד הללב ללך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו (פסוק ח).

דרך המוכיחים בעם להוכיח את שומעיהם להיטיב מעשיהם, ומכל מקום נהגו הצדיקים להתפלל תמיד וללמד זכות אפילו על פשוטי בני ישראל. ובודאי שתי הדרכים חשובות ונצרכות, גם לעורר ולדרוש מכל אדם לדקדק על עצמו כל אחד לפי יכולתו, ומאידך להמליץ טוב ולהתפלל לישועת כל ישראל, וכמו שמוצאים בצאת בני ישראל למלחמה, שהיו השוטרים מיסרים את העם מי האיש הירא וירד הללב ילך וישב לביתו, ודרשו חז"ל (סוטה מג.) הירא מן עבירות קלות שבידו, ומאידך גיסא היה הכהן המשיח מעודד את לבם שמע ישראל אתם קרבים היום ודרשו חז"ל (שם מב.) 'אפילו אין בכם אלא זכות של קריאת שמע כדאי אתם שיושיע אתכם' [ובאגרא דכלה (שופטים ד"ה ואמר) פירש, שבדאי אין לצאת למלחמה כל שאינו נקי מכל עבירה שהיא, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, אלא שיש עבירות כחילול ה' שאין תשובה מכפרת בלי מיתה, והעצה לכך היא למסור נפשו בקריאת שמע ובזה יכופר לו אפילו עבירות אלו, ובזה יהיה ליבו בטוח בצאתו למלחמה], כי המוכיחים תפקידם ליסר את העם ולעוררם לתשובה ולהיטיב מעשיהם, אבל צדיקי הדורות כמו הכהן המשיח בודאי אינם מרפים ידיהם מלהמליץ אך טוב וחסד על בני ישראל בכל מצב שהם.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שכר המקיים מצוה יותר מכדי חיובו

אבל אם יזרזו עצמם יהיו ראויים לשכר המצוות שלא בתורת חסד, כי הזריזות מבטלת טענת 'מי הקדימני'. זה מה שכתבו בספרי קודש, שכל מה שאמרו 'שכר מצוות בהאי עלמא ליכא' והיום לעשותם ולמחר לקבל שכר, היינו רק במצוות עצמם, אבל על ההכנה למצוה וחשק האהבה וזירוז היותר שישנו לאדם במצוות האל, זה לפירות יחשב לאכול מהם בעולם הזה לבד שכר בעולם הבא.

חסד ה' לשלם שכר כבר בעולם הזה

על פי האמור יבואר כמין חומר הפסוק (תהלים סב יב-ג) 'אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי וגו', ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, והתמיהה מבוארת, מהו החסד אם ישלם לאיש כמעשהו, הרי כן מחייבת שורת הדין לא למנוע שכר מן העושה טוב. אכן ההסבר הוא, 'אחת דיבר אלקים' כי באמת לא ציוה ה' אלא חלק אחד של המצוה, והוא עיקר החיוב שהצטוינו עליו, וכאשר יקיים האדם 'שתים זו שמעתי', שיקיים שני חלקים גם עיקר החיוב ועוד יוסיף לעשות יותר מכפי חיובו, אזי יעשה עמו ה' חסד לשלם שכרו כבר בעולם הזה, כי על תוספת יותר מן החיוב נוטלים שכר גם בעולם הזה, וזהו החסד שישלם בעולם הזה 'כמעשהו' שעשה האדם יותר ממה שהוא מחויב.

שלמות כל מעשה תלוי בסיעתא דשמיא

ובאמת גם מעשה האדם אינו בכוח עצמו, כי כוחות האדם מוגבלים המה, ומצד עצמו כמעט שאינו מסוגל להוציא מעשה שלם אל הפועל, וגמר המעשה תלוי תמיד בסיוע מלמעלה בבחינת 'לא גומר על' (תהלים נג), אבל כשרואה הקב"ה גודל השתוקקות האדם לעבדו בשלימות יותר מכוחו, אז מסייעים בידו מן השמים להתעלות בעבודתו הרבה יותר מכוחו, ועל שלימות המעשה שזכה לו בסיעתא דשמיא אינו ראוי ליטול שכר כי הוא בגדר מתנה בעבורו, אבל הקב"ה ברוב חסדיו מחשב לו כאילו הכל הוא 'מעשהו' וזהו החסד שנוטל שכר טוב גם על מה שעשה בסיוע מלמעלה.

ויש ליישב ולומר שמדובר באופן שכבר נתן צדקה כדי חיובו, ועכשיו הוא מוסיף יותר על מה שהתחייב בו, ועל תוספת זו מותר שתהיה כוונתו כדי לקבל שכר, ואפילו בעולם הזה יהיה ראוי לקבל שכרו שיחיה בנו, כיון שמקיים יותר מכדי חיובו. ובזה יבואר הפסוק **צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ**, 'צדק צדק' רמז לתוספת צדקה יתר על עיקר החיוב, ובאופן זה יכול להתכוין **למען תחיה וירשת את הארץ**, כיון שהוסיף נתינת צדקה יתר על מה שמחויב.

על הכנה למצוה זוכים לשכר בעוה"ז

בכלל ההידור במצוות הוא ההקדמה והזריזות לקראתה של המצוה, ולכן אף בה מצוינו שישנה בכלל קבלת השכר שבעולם הזה, וכך מבוארים הדברים במשנתו של רבינו החיד"א ע"ה (מדבר קדמות מערכת מ"ם אות כז ועוד), שהנה כתוב (איוב מא ג) 'מי הקדימני ואשלם', שכל שכר שנותן הקב"ה לאדם כבר הקדימו הקב"ה בכך שנתן לו בית כדי לקיים בו מצות מעקה ומזוזה וכן על זה הדרך כדברי המדרש. אלא שהמזדרז למצוות לא שייך בו 'מי הקדימני ואשלם', כי אדרבה הוא הקדים עצמו לבוא לידי חיוב במצוות, וזה הרמז 'זריזין מקדימין למצוות' (פסחים ד.) כביכול מקדימים קודם להקב"ה, עכ"ד. וביסוד הדברים ראה בקול יעקב למהר"י שאול מאיזמיר (נג), שעל ידי הזריזות יש ביכולת האדם להתגבר על טענת 'מי הקדימני ואשלם', כי הזהירות והזריזות בקיום המצוה הוא הקודם, וזה רמזו רז"ל 'זריזין מקדימין למצוות', 'מקדימין' דייקא.

בזה פירש **בבני יששכר** (חודש סיון מא"ב) את הכתוב (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי', שהצטוו ישראל להיות זריזים המקדימים למצוות, שכן ציווי זה נאמר בהשכמת הבוקר וציוה הקב"ה למשה 'ועתה' כמו עכשיו שהזדרזת לעלות בהשכמה, כן תהיה שמיעתם של ישראל תמיד בזריזות ובהשכמה, ועל ידי זה יזכו למתן שכרן של מצוות, אבל בלאו הכי אינם ראויים לקבל שכר על המצוות כי אם בתורת חסד, 'כי לי כל הארץ' וכיון שהכל שלי אם כן 'מי הקדימני ואשלם',

צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך (טז כ). שכר המצוות אין זוכים להם אלא לעולם הבא כמו שאמרו חז"ל (קידושין לט:). שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. ועוד אמרו (עירובין כב.) 'אשר אנכי מצוך היום לעשותם' (לעיל ז יא), 'היום לעשותם' ולא למחר לעשותם, 'היום לעשותם' למחר לקבל שכרם. מכל מקום יש מצבים בהם מקבלים שכר טוב גם בעולם הזה.

הבריה התיכון שבכולם שמוסיף האדם יתר על חיובו על פי דין. לדוגמא כאשר עוסק בתורה בזמן המיועד לשינה על פי דרכי טבעו של עולם כמו שמצינו בגמרא שהעוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, והגם שהוא לכאורה שכר מצוה בעולם הזה, מכל מקום כיון שמנדד שינה מעיניו למעלה מכוחותיו, שהרי יש אומרים שלא נברא הלילה אלא לשינה, וכיון שהוא עושה בזה לפנים משורת הדין הרי הוא ראוי לקבל שכר טוב כבר בעולם הזה.

המוסיף יותר משליש בעבור הידור מצוה

אופן נוסף שזוכים בו לשכר מצוה בעולם הזה, הוא כשמוסיפים להידור מצוה יותר משליש, וגם זה דבר שאינו מחויב בו, וכמו שמצינו (ב"ק ט:) עד שליש משלו מכאן ואילך משל הקדוש ברוך הוא, ופירש רש"י שעד שליש אינו נוטל שכר בחייו, ואם הוסיף בהידור מצוה יותר על שליש אזי מקבל שכר בעולם הזה. וכמו שהתבאר, כיון שמוסיף בהידור מצוה יתר על החיוב, משום כך ראוי ליטול שכר טוב גם בעולם הזה.

בזה אפשר להסביר הטעם שמקפידים כל כך להרבות ולהוציא ממון להידור מצוה, כי באופן זה זוכים לקבל שכר מצוה כבר בעולם הזה. ואף על פי שאין לקיים מצוות מתווך כוונה לזכות לשכר טוב, מכל מקום כשמוסיף לקיים יותר מכפי שהוא מחויב אזי מותר לעשות על מנת לקבל פרס, ועל דרך שאמרו חז"ל (פסחים ח.) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, וכבר הקשו בתוס' מדברי המשנה (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס.

ללמוד בישיבתו של אהרן שבגן עדן

ד"ה א"י פינחס: אכן הנה כבר בארנו בדברי רש"י בפרשת ויחי (בראשית מז כט) שפירש חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת. הכוונה היא בבחינת סוד העיבור. כאשר האדם עושה מצוה לשמה נתעבר בו נשמה מצדיק הקודם בדור שלפניו, כידוע מבעל ספר מדרש שמואל שנתעבר בו נשמת רבי פינחס בן יאיר ע"י מעשה הצדקה שעשה באותו היום נדבק בו נשמת בעל החסד.

והנה האדם הזוכה לבחינת עיבור נשמה הם המסייעים אותו לכל דבר מצוה אך טוב וחסד ירדפוהו כל ימי חייו בדביקות נשמות המתים עמו כנ"ל, וזהו 'חסד שעושים עם המתים' בסיוע שלהם, הוא חסד אמת כי אינם מצפים לתשלום גמול.

והנה על זה הוא שאמרו חכמינו ז"ל הוה מתלמידיו של אהרן ותלמידיו של אברהם אבינו, רוצה לומר, שיזכה לדביקות נשמת אהרן ושל אברהם אבינו ע"ה כי הם בחינת בעלי החסד כנודע, בחינת אברהם אבינו מדת החסד. ובאהרן כתיב גם כן 'איש חסידך'. והצדיקים הללו בעלי החסד באים ומלמדים לאדם לעשות חסד כל הימים והאדם צריך להיות תלמידים ממש ללמוד מהם.

בחינת העיבור מתקיימת בעיקר אצל הצדיקים שמידתם חסד

ובעיקר במידת החסד יש את בחינת העיבור כמו שכתב שם: ועל פי הרוב בחינת העיבור הוא ע"י מעשה הצדקה וחסד כי הוא הנקרא מים להיותו מתפשט ויורד להאיש החפץ חסד לדבוק בו נשמה קדושה. ומאחר שבחינת העיבור מתקיימת בעיקר במידת החסד, היא הסיבה שרק תלמידי אהרן הכהן ואברהם אבינו ע"ה נקראים תלמידים, וכך מפרש הוא בפרשת תזריע שהבאנו לעיל: ולזה לא מצינו רק אצל אהרן ואצל אברהם אבינו תלמידי של אהרן ותלמידי של אברהם אבינו כי להיות הקדושים הללו הם מבחינת החסד, ובחינת החסד הוא מתפשט אל כל הנלווים אליהם בבחינה הזאת.

וזהו שאמרו 'אלהי אברהם בעזרו' להיותו בחינת החסד כמו שכתוב (בראשית יח ט) 'למען אשר יצוה את בניו וביתו אחריו' כי בחינת החסד מתגבר עם בניו. כמו שמצינו בהמעשה של האר"י ז"ל עם הבעל מדרש שמואל שנתלבש בו נשמת ר' פנחס בן יאיר להיות כי רבי פנחס בן יאיר גם הוא היה משורש בחינת החסד כמובא בזוהר הקדוש (פר' אחרי סב), והמדה הזאת מתפשטת ומתדבקת לכל המקיימה במהרה.

טובים מאורות - הם הצדיקים

וזהו שנמשלו צדיקי הדורות למאורות המושלים בשמים ובארץ, כי לא זו בלבד בעודם בחיים בעולם הזה מאירים הם לארץ ולדרים עליה, אלא גם לאחר הסתלקותם לחיי העולם הבא הם מוסיפים להשפיע טובה לתחתונים, כמו שכתב התפארת שלמה במקום אחר (הקדמה למועדים ד"ה צדקתם) על הכתוב (קהלת א ה) 'זורח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא', וכמו השמש הזורח ביום ושוקע בלילה ולמחרתו חוזר לזרוח כיום אתמול, כמו כן גם הצדיק גם בשבתו בגן עדן לאחר הסתלקותו, עודנו משתוקק להזריח אור קדושתו אל מקומו בעולם הזה.

הרי כך היא דרכו של הקב"ה גם בשעה שמסלק ח"ו השגחתו מבני ישראל בעוונותיהם, עודנו מחזיר פניו כביכול לאחוריו ואינו מסיח דעתו מהם, כמו כן הצדיק הגם שלאחר פטירתו הוא מתעלה מעולם לעולם בהיכלות עליונים, עם כל זאת הוא מחזיר את ראשו לאחוריו, ונותן אל ליבו מאין באה לו מדרגתו בגן עדן רק על ידי עבודתו בעולם הזה, ולכן הוא מתעורר להוסיף ולהשפיע על תלמידיו למטה מקדושה של מעלה.

מידת החסד של הצדיקים נמשכת ביותר

ועיקר הסיוע מן הצדיקים שבדורות הקודמים הוא מכוחם של הנוהגים במידת החסד, כמו שמצינו בלשון המשנה 'תלמידיו של אברהם אבינו', 'תלמידיו של אהרן', כי שורש עבודתם היה במידת החסד ולכן עודם מסייעים בידינו להתקרב גם לאחר פטירתם, וכמו שכתב והובא לעיל: וזהו 'הוי מתלמידיו של אהרן' ממש, כי על ידי מעשה טוב של התלמיד מתעורר רבו עליו מעולם העליון ומלמדו, כי הצדיקים הם חיים ועומדים לעד לזרעם אחריהם בכל דור ודור. וכל הצדיקים שהיו בבחינה זו של מידת החסד כוחם עודנו מסייע לבני ישראל, וזהו כוח מידת החסד שהיא מתפשטת ומתדבקת בכל הנוהג בחסד, ויכולים להיות תמיד כמו תלמידיהם ולקבל כוח וסיוע מהם לעבודת ה'.

נשמת הצדיקים מתעברת בנשמת העושה כמעשיהם

וביתר ביאור כתב במקום אחר (פר' פינחס

הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה (אבות פ"א, משנה יב).

הקשה בעל החרדים ע"ה (ידיעת הבורא יתברך פ"ח) מהי הכוונה להיות 'מתלמידיו' היה לו לומר 'למוד מאהרן', וכי יתכן שיהיה ממש מתלמידיו הרי כבר נסתלק מאתנו. עוד שואל מדוע שייך לימוד זה דוקא מאהרן הרי זיל קרי בי רב הוא, וכל אדם יודע את הכתוב בתהלים (לד יב, טו) 'לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם וגו', סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו, הרי לנו לימוד מפורש להיות אוהב שלום ורודף שלום. ועוד הקשה, למה תלה הדבר באהרן יתלה במצותו יתברך שציוה למחות שמו על המים בסוטה כדי להטיל שלום בין איש לאשתו.

ומבאר, שכמו שיש בעולם הזה ישיבות של תורה כך יש ישיבות בגן עדן, ואמר בזוהר בפרשת שלח לך (קסג) ששיבתו של אהרן שהיה אוהב שלום ואוהב את הבריות נקראת 'מתיתבא דרחימותא', רוצה לומר של אהבה, שתרגום 'ואהבת' ותרצם, ובהיות אדם עושה כאהרן למדנו הלל שיהיה משיבתו של אהרן, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

בעשיית מעשה האבות מעורר אותם לבוא לעזרתו

וכן בתפארת שלמה הקשה בכמה מקומות, מדוע קרא התנא להולך בדרכיו של אהרן 'תלמידו' ולא בשאר מצוות שהעוסק בהם נעשה תלמיד למי שהיתה מידתו בכך ביותר. כך הדבר גם במשנה הללן (פ"ה מ"ט) 'כל מי שיש שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו וכו', עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו. ויש להבין מה נשתנו שני צדיקים אלו.

ומבאר זאת (פר' תזריע ד"ה והובא) על פי מה שאומרים בכל יום בתפילה 'אלהי אברהם אלהי יצחק' וגו', והפירוש הוא, האלקות והעבדות שהמשיך אברהם וכן יצחק וכן יעקב. כי העבדות והאלהות שלהם הוא קיום לעד. ובעשות האדם המצוה ועובד ה' באהבה וחסד בחינת אברהם אבינו ע"ה, מתעורר אברהם אבינו לעזרתו, כמו שכתוב (בראשית יח כב) 'ואברהם עודנו עומד לפני ה'.' וכן בבחינת יראה של יצחק ובבחינת אמת של יעקב. והנה כל הצדיקים העובדים עובדא דאהרן מתעורר גם כן אהרן לעזרתם. וזה 'הוי מתלמידיו של אהרן' ממש, כי ע"י מעשה הטוב של התלמיד מתעורר רבו עליו מעולם העליון ומלמדו, כי הצדיקים הם חיים ועומדים לעד לזרעם אחריהם בכל דור ודור.

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com